INŠTITUT ZA NARODNOSTNA VPRAŠANJA
INSTITUTE FOR ETHNIC STUDIES

BILTEN – pregled člankov iz časopisja [27. jul. - 2. avg. 2018] [169]

ORF.at

- **Uradno: Pobuda je bila uspešna. ORF, Celovec, 27.07.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2926799/

Minority SafePack je bila uspešna evropska državljanska pobuda. Pristojne oblasti v 27. državah članicah Evropske Unije so potrdile veljavnost skupno 1.121.090 podpornih izjav. Dokončno število bo znano, ko bodo objavile veljavnost podpornih izjav še francoske oblasti.

Poziv k sprejetju pravnih ukrepov za zaščito manjšin

„Avtohtone narodne manjšine so del evropske kulturne dediščine, z njimi je naša celina resnično raznolika. Zato potrebujemo primerno orodje, da ščitimo njihovo jezikovno in kulturno identiteto“, je poudaril Lorant Vincze, predsednik Federalistične unije evropskih narodnih skupnostih, podubnice te evropske državljanske pobude, ki poziva Evropsko Unijo k sprejetju niza pravnih ukrepov za izboljšanje zaščite narodnih in jezikovnih manjšin.

MINORITY SAFEPACK INITIATIVE
NISI SAM. MILIJON PODPISOV ZA RAZNOLIKOST V EVROPI

Slika: Logotip Minority SafePack

Zasidranje manjšinskih pravic na ravni Evropske Unije bi zagotovilo neodvisnost manjšin in narodnih skupnosti od odločitev posameznih nacionalnih držav.

- **Sodišče je obtožene „Identitarce“ oprostilo. ORF, Celovec, 27.07.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2926842 /

Na deželnem kazenskem sodišču v Gradcu je bila v četrtek zaključna sodna obravnava, na kateri je državno tožilstvo sedemnajstim privržencem oziroma članom desničarskega gibanja Generacija identitete Avstrija (IBÖ) očitalo med drugim razpihovanje sovraštva. Te obtožbe so bili oproščeni.

V središču pozornosti postopka je bilo več dejanj, ki jih obtoženci sicer niso zanikali, čeprav se niso priznali za krive. Na strešnem grebenu pisarne štajerskih zelenih so člani in simpatizerji IBÖ med drugim namestilil transparent z napisom „Islamizacija ubija“ in ga premazali z gledališko krvjo. V nadaljnjem primeru pa so vdrli v predavalnico na Univerzi Alpen-Jadran v Celovcu, kjer je bilo predavanje o temi „Beg, azil, migracija“, tam so odvili več transparentov in razdeljevali letake. Uprizorili so tudi kamenjanje nekega Avstrijca, ki so ga kamenjale žene v burkah.

Dva obtoženca sta bila kaznovana z denarno kaznijo za nastalo materialno škodo, eden pa za prisiljevanje in telesno poškodbo.

Sodnik: „Pomen vsebine dvoumen“

Sodnik je v utemeljitvi med drugim dejal, da je bila vsebina teh početij dvoumna, čeprav je bila pobuda „nesporna“, zato je obtožence oprostil. Po njegovem mnenju napis „Islamizacija ubija“, ki so ga razprostrli s strehe v Gradcu, ni bila „kritika na račun islama, temveč na račun zelene stranke in radikalnega islamizma“. Akcija na univerzi v Celovcu pa da je bilo „opozorilo na nevarnosti političnega in radikalnega islama, ki so jeseni leta 2016 bile dane“, je sodnik med drugim utemeljil razsodbo, ki še ni pravnomočna.

- **Državno tožilstvo vložilo priziv. ORF, Celovec, 30.07.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2927244/

Potem ko je bilo sedemnajst pripadnikov in simpatizerjev Generacije identitete v četrtek na kazenskem sodišču v Gradcu oproščeno obtožbe hujskanja, je državno tožilstvo v petek vložilo priziv. Dokumentacijski arhiv avstrijskega odpora (DÖW) pa je sporočil, da vztraja pri svoji oceni, da so identitarni desni skrajneži.

„Občedružbeni izziv“

Sicer je DÖW dodal, da je boj proti desnemu ekstremizmu le v nekaterih primerih mogoč s pomočjo kazenskega prava, prednostno da ostaja občedružbeni izziv.

- **Prvi sestanek predstavništva po volitvah. ORF, Celovec, 31.07.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2927441/

Prvič po volilnem potresu na državni in na deželni ravni se je na pobudo krovnih organizacij SKGZ in SSO v ponedeljek sestalo predstavništvo slovenske manjšine. Govorili so o vladnem omizju za slovensko manjšino, volilni zakonodaji ter o odnosih med Furlanijo-Julijsko krajino in Slovenijo.

Predsednika krovnih organizacij, Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ) Rudi Pavšič in Sveta slovenskih organizacij (SSO) Walter Bandelj, deželni svetnik Igor Gabrovec, Danilo Slokar in Ksenija Dobrila so govorili o vladnem omizju za slovensko manjšino, volilni zakonodaji ter o odnosih med Furlanijo Julijsko krajino in Slovenijo, poroča Primorski dnevnik.

Slika: Prvič po volitvah se je na pobudo krovnih organizacij SKGZ in SSO v ponedeljek sestalo predstavništvo slovenske manjšine. Foto: primorski.it

Senatorka Tatjana Rojc zaradi nujnih obvez v parlamentu ni mogla priti na sestanek, soglaša pa s sklepi srečanja, ki je potekalo na sedežu deželnega sveta v Trstu.

- **Nova sestava Foruma za dialog. ORF, Celovec, 31.07.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2927431/

Na seji deželne vlade so soglasno sklenili novo sestavo članov Foruma za dialog za razvoj mešanega ozemlja po deželnozborskih volitvah marca letos. Manjšinske organizacije bodo zastopali predsedniki NSKS, ZSO, SKS in EL. Delo da je doslej bilo zelo konstruktivno, pravi Marjan Sturm (ZSO).

Za razvoj mešanega ozemlja

Kolegij deželne vlade je v ponedeljek na svoji zadnji seji pred poletnim odmorom soglasno sklenil novo sestavo članov Foruma za dialog za razvoj mešanega ozemlja. Gremij, v katerem so zastopani predstavniki deželne vlade, deželnozborskih strank, političnih organizacij koroških Slovencev ter župani dvojezičnih občin, je nastal kot del memoranduma ob dogovoru o dvojezični topografiji na južnem Koroškem. Tudi v naslednjem mandatnem obdobju bodo manjšinske organizacije zastopali predsedniki Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS), Zveze slovenskih organizacij (ZSO), Skupnosti koroških Slovencev in Slovenk (SKS) in Enotne liste (EL).

Forum zaživel šele s Kaiserjem

Memorandum kot spremni dokument ob konsenzu o dvojezičnih krajevnih napisih je bil sprejet sicer že leta 2011. Da je zaživel tudi Forum za dialog, pa je trajalo še dobri dve leti. Šele, ko je bil za deželnega glavarja izvoljen Peter Kaiser (SPÖ), so predstavniki deželne vlade, deželnega zbora, slovenskih krovnih organizacij ter predstavniki občinske zveze z župani iz okrajev z dvojezičnimi krajevnimi napisi 19. junija 2013 v dvorani zrcal koroške deželne vlade prvič sedli za skupno mizo in obravnavali vprašanja, ki služijo čim boljšemu sožitju v deželi, pa tudi zaščiti slovenske narodne skupnosti.

Slika: Peter Kaiser. Foto: ORF

Kaiser je po ponedeljkovi seji deželne vlade kot enega glavnih dosežkov Foruma za dialog izpostavil rešitev slovenske glasbene šole. Z integracijo v deželni Musikschulwerk je bil storjen pomemben korak, optimističen pa je tudi, da bodo našli rešitev tudi za poravnavo starih finančnih obveznosti društva.

Volitve se zrcalijo pri sestavi

Marčevske deželnozborske volitve so spremenile politični zemljevid. Nova deželna ustava je prinesla koalicijsko vlado in bolj jasno ločnico do opozicije. Oboje se zrcali tudi pri sestavi Foruma za dialog, v katerem ni več predstavnikov zelenih, s strani deželne vlade pa so v gremiju zastopani le predstavniki socialdemokratske in ljudske stranke.

Slika: Marjan Sturm. Foto: ORF

V ostalem pa so spremembe le malenkostne. Tudi v novi mandatni dobi bodo slovenske krovne organizacije zastopali predsedniki Marjan Sturm (ZSO), Valentin Inzko (NSKS) in Bernard Sadovnik (SKS), Enotno listo pa prav tako njen predsednik Gabriel Hribar. Delo Foruma za dialog v prvih petih letih je bilo zelo konstruktivno, pa tudi učinkovito, pravi predsednik ZSO Marjan Sturm.
Točnega termina za ustanovno sejo Foruma za dialog v novem mandatu še ni. Bo pa predvidoma sredi oktobra, so sporočili iz deželne vlade.

Sestava foruma za dialog

Člani deželne vlade v Forumu za dialog so deželni glavar Peter Kaiser (namestnik: Peter Stauber), namestnica deželnega glavarja Beate Prettner (namestnica: Ana Blatnik), namestnica deželnega glavarja Gaby Schaunig (namestnica: Sonya Feinig), deželni svetnik Daniel Fellner (namestnica: Corinna Smrecnik), deželna svetnica Sara Schaar (namestnica: Anita Ogris), deželni svetnik Martin Gruber (namestnik: Thomas Kornek-Goritschnig), deželni svetnik Ulrich Zafoschnig (namestnik: Philipp Rakuschek).
Člani Foruma za dialog iz strank, zastopanih v deželnem zboru, so Herwig Seiser (namestni: Andreas Scherwitzl) za SPÖ, Christian Benger (namestnica: Sarah Klatzer) za ÖVP, Gernot Darmann (namestnik: Josef Lobnig) za svobodnjake, Alojz Dolinar (namestnik: Gerhard Köfer) za stranko Team Kärnten.
Za slovenske krovne organizacije so zastopani Marjan Sturm (namestnik: Manuel Jug) za Zvezo slovenskih organizacij (ZSO), Bernard Sadovnik (namestnik: Heribert Kulmesch) za Skupnost koroških Slovencev in Slovenk (SKS), Valentin Inzko (namestnik: Nanti Olip) za Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) ter Gabriel Hribar (namestnik: Marko Trampusch) za Enotno listo (EL).
Kot župani občin iz okrajev z dvojezičnimi krajevnimi napisi so v forumu za dialog Jakob Strauß (namestnik: Hannes Mak) in Stefan Visotschnig (namestnik: Gerhard Visotschnig) iz okraja Velikovec, Ingo Appé (namestnik: Karl Dovjak) in Josef Liendl (namestnik: Valentin Happe) iz okraja Celovec-dežela, Erich Kessler (namestnik: Franz Richau) iz okraja Beljak-dežela ter Siegfried Ronacher (namestnik: Ronny Rull) iz okraja Šmohor.

- **Tlakovci spomina tudi v Ljubljani. ORF, Celovec, 01.08.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2927644/

Judovski kulturni center v Ljubljani v sodelovanju s Sinagogo Maribor, Mini teatrom in ZRC SAZU sporoča, da bo ponedeljek, 6. avgust, za Ljubljano pomemben dan. Dopoldne bodo na Cankarjevem obrežju 10 položili prva dva tlakovca spomina.

Z umetnikom Gunterjem Demnigom jih bosta položila predsednik Republike Slovenije Borut Pahor in predsednik Državnega zbora RS Matej Tonin. Dogodku sledi polaganje kamnov na ostalih lokacijah po Ljubljani s položitvijo zadnjega spotikavca na Križevniški ulici 7 ob 18. uri.
V Judovskem kulturnem centru bodo odprli instalacijo, posvečeno 587 slovenskim žrtvam holokavsta, avtorjev Mirana Moharja in Vadima Fiškina ter razstavo pomanjšanih portretov Vuka Ćosića. Projekt Spotikavci v Ljubljani sta pripravila in izvedla Robert Waltl in Boris Hajdinjak.
V slovenski prostor se bo tako simbolično vrnilo prvih 23 meščanov Ljubljane, Judov in njihovih svojcev, Slovencev, ki so bili zaradi porekla ter nacističnega načrta iztrgani iz svojih domov in odpeljani v različna koncentracijska taborišča po Evropi. V holokavstu je bilo uničene več kot 90 odstotkov slovenske judovske skupnosti, ki si po tem ni več nikoli opomogla.

- **Spominska tabla Fredu Reinischu. ORF, Celovec, 01.08.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2927638/

V torek so na judovskem pokopališču v celovškem mestnem delu Šentrupert odkrili spominsko tablo Fredu Reinischu. Reinisch je bil zadnji preživeli član judovske skupnosti v Celovcu. S koroškim glavnim mestom je bil tesno povezan do svoje smrti.

Fred Reinisch je kratko po novembrskem pogromu leta 1938 bežal v Palestino, kjer se je pridružil Kraljevim letalskim silam (Royal Airforce). Po vojni se je vrnil z Angleži kot tolmač, preden je odšel v London in pozneje v ZDA. S Celovcem je bil povezan do svoje smrti leta 2017, v stiku z njim je bila avtorica judovskega pokolenja Ilse Gerhardt.
Z upepelitvijo trupla je bila izpolnjena njegova poslednja želja. Ker ni skladna z judovskimi verskimi obredi, je Fred Reinisch pokopan na katoliškem pokopališču v Šentrupertu v Celovcu. V torek odkrita spominska tabla je na bližnjem judovskem pokopališču.
Svečano odkritje je na orglicah pospremil glasbenik Arthur Ottowitz. Županja Maria-Luise Mathiaschitz (SPÖ) je spregovorila o ljubečem spominu na člana judovske skupnosti, Ilse Gerhardt je prebrala vrstice iz njegovega dopisa kratko pred smrtjo: kljub krivici, diskriminaciji in zasledovanju Fred Reinisch ni gojil sovraštva do mučiteljev, je poudarila.

- **Umrla je Anica Petek. ORF, Celovec, 01.08.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2927688/

V stotem letu starosti je umrla Anica Petek, članica prvega profesorskega zbora na Slovenski gimnaziji. Od prvega dne obstoja osrednje izobraževalne ustanove koroških Slovencev je s svojim znanjem vzbujala ljubezen do narave in preko tega plemenitila slovensko študirajočo mladino.

Profesorica biologije in kemije

V torek je v 100. letu starosti umrla Anica Petek. Profesorica biologije in kemije je bila pionirka Slovenske gimnazije v Celovcu. Od prvega dne obstoja te osrednje izobraževalne ustanove koroških Slovencev je kot članica prve generacije profesorskega zbora sooblikovala duhovno podobo šole. Leta 1974 ji je tedanji zvezni predsednik Rudolf Kirchschläger podelil častni naziv višje študijske svetnice.

Anica Petek pa je tudi svetel zgled za izobraženko, ki je tudi kot ženska dokazala, da se je mogoče izobraževati in da je mogoče živeti samostojno življenje, se pokojne spominja strokovni nadzornik za pouk slovenščine na srednjih in višjih šolah Miha Vrbinc.

Slika: Anica Petek : Foto: Naravoslovje 2016/17 - slog.at

Pogreb Anice Petek bo v petek, 3. avgusta, ob 11. uri v farni cerkvi v Šentrupertu pri Velikovcu.

- **Razstava ob 750-letnici trške občine. ORF, Celovec, 01.08.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2927698/

Še pred 11. avgustom, ko bo v Železni Kapli višek praznovanj v počastitev spomina na leto, ko je bila Železna Kapla pred 750 leti razglašena za trg, bo v četrtek, 2. avgusta, v prostorih okrajnega sodišča ob 19.30 odprtje razstave „Priče preteklosti. Poroki za prihodnost“.

V trški občini Železna Kapla - Bela so zadnje štiri mesece proslavljali razglasitev trga pred 750 leti. Bilo je meseca aprila, ko je predstavil župan Franc Jožef Smrtnik (Kapelška lista) s sobesedniki dogodke ob jubileju. Še pred zaključnim viškom 11. avgusta bo 2. avgusta zvečer ob 19.30 v prostorih okrajnega sodišča Železna Kapla odprtje razstave z naslovom „Priče preteklosti. Poroki za prihodnost“.

Slika: Trg Železna Kapla 750 let. Foto: Bad-Eisenkappel.info

Spored za počastitev spomina na leto, ko je bila Železna Kapla razglašena za trg, so v trški občini začeli snovati že meseca junija 2017. Sodelujoče na mnogih ravneh je prevevala želja, da bi naposled na temelju pridobljenih spoznanj vedro pogledali v prihodnost. Posebno to odražajo pobude, ki izhajajo iz „Kovačije misli/ Denkwerkstatt“.

Tako se je v sodelovanju s trško občino Železna Kapla - Bela izoblikovala tudi razstava z naslovom „Priče preteklosti. Poroki za prihodnost“. Kot kurator se znanstvenik za kulturne vede na univerzi Alpe-Jadran v Celovcu Reinhard Kacianka opira na duhovno evropsko izročilo pesnika iz obdobja romantike, pripovednika Novalisa, da so arhivi spomin naroda. Pripovedništvo je neobhoden pogoj za ohranjanje preteklosti. Zavezujoče priče dogajanj pa so dokumenti, je prepričan znanstvenik za kulturne vede Reinhard Kacianka.

Na razstavi „Priče preteklosti. Poroki za prihodnost“ bodo na ogled tudi dokumenti iz deželnega arhiva v Celovcu in iz osebnih zbirk.

Ko je kurator razstave Reinhard Kacianka začel iskati primerne razstavne prostore, je moral spoznati, da so ustaljena prizorišča kot sta galerija Vprega ali Forum Zarja že del programske zasnove. Hkrati je bilo treba najti za dragoceno zgodovinsko gradivo varen prostor. Odločili so se za okrajno sodišče.

Tudi razglasitev trga Železna Kapla pred 750 leti je izpričana v dokumentih in vedutah. Pisna izročila in grafike bodo prvič na razstavi v originalih.

Za uvod v razstavo bo zbrane v četrtek ob 19.30 uri pozdravil sodnik Franz Boschitz, spregovoril bo kurator Reinhard Kacianka, razstavo bo odprl župan Franc Jožef Smrtnik, glasbeno bo odprtje oblikoval kitarist Janez Gregorič. Razstava bo na ogled do 12. avgusta.

- **Več učiteljev, več enot, več glasbil. ORF, Celovec, 02.08.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2927885/

Pri Slovenski glasbeni šoli dežele Koroške bodo z novim šolskim letom predvidoma postregli z novostjo. Kajti, kot so napovedali odgovorni v deželni vladi, bodo lahko pri Glasbeni šoli zaposlili spet dodatne učiteljice oz. učitelje in tako nudili širšo izbiro instrumentov.

Slika: Roman Verdel. Foto: ORF

Razpis je v pripravi

Kakor pojasnjuje ravnatelj Roman Verdel, bo Slovenska glasbena šola dežele Koroške v prihodnjem šolskem letu imela na razpolago več finančnih sredstev, s tem bo lahko zaposlila več glasbenih pedagogov in pedagoginj ter povečala število učnih enot. Počasi se šola bliža obljubljenim 400 enotam, tako Verdel.

S tem bo mogoče razširiti paleto glasbil, ob tem pa bo mogoče spet poživiti lasten godalni orkester, se veseli Verdel.

Trenutno je v pripravi razpis za mesta glasbenih učiteljev in učiteljic, ki ga bodo predvidoma objavili jeseni in na katerega se bodo lahko v določenem roku prijavili kandidati in kandidatke, dodaja Verdel.

Verdel: „Naša dejavnost bo spet bolj pestra“

- **Dan spomina na žrtve genocida nad Romi. ORF, Celovec, 02.08.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2927883/

Nacisti so na večer 2. avgusta 1944 v taborišču Auschwitz-Birkenau uničili tako imenovano cigansko taborišče in usmrtili več kot 3.000 Romov. Gre za največjo usmrtitev Romov naenkrat. V številnih evropskih državah se je spominjajo z mednarodnim dnem spomina na žrtve porajmosa ali nacističnega genocida nad Romi.

Skupno naj bi v koncentracijskem taborišču Auschwitz-Birkenau umrlo 21.000 Romov, ki so jih pripeljali iz 14 evropskih držav. Poleg tega so se usmrtitve Romov dogajale še v drugih taboriščih. Med drugo svetovno vojno med letoma 1939 in 1945 so nacisti po novejših ocenah usmrtili okoli pol milijona Romov, nekateri menijo, da celo milijon in pol.

„Romi pozabljene žrtve holokovsta“

Evropska komisija je ob mednarodnem dnevu spomina na žrtve nacističnega genocida nad Romi ponovno potrdila svojo odločno zavezanost boju proti anticiganizmu, antisemitizmu, rasizmu in drugim oblikam nestrpnosti. Podpredsednik Evropske komisije Frans Timmermans in evropska komisarka za pravosodje, potrošnike in enakost spolov Vera Jourova sta v skupni izjavi zapisala, da so Romi pozabljene žrtve holokavsta. Opozorila sta tudi, da se sedem desetletij po holokavstvu Sinti in Romi vsak dan še vedno soočajo s sovraštvom, nasiljem, diskriminacijo in rasizmom. Poleg tega mnogi še vedno nimajo dostopa do osnovnih dobrin, kot so dostojna stanovanja, izobraževanje in zdravstveno varstvo.

„Dolžnost vseh držav članic EU je zagotoviti učinkovite politike, da ne pozabimo preteklih zločinov, varovati in ohranjati zgodovinsko pomembne kraje ter spodbujati izobraževanje in raziskave na tem področju. Dolžnost vseh nas v EU pa je, da dostojanstveno in spoštljivo ravnajo s sodržavljani, zlasti z najranljivejšimi člani družbe,“ sta zapisala.

- **Frandolič novi predsednik SDGZ. ORF, Celovec, 02.08.2018**

https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2927997/

Robert Frandolič je novi predsednik Slovenskega deželnega gospodarskega združenja (SDGZ) v Furlaniji. Sklep je sprejelo predsedstvo SDGZ po preranem odhodu Marka Stavarja, ki je opravljal funkcijo predsednika podjetja Servis od leta 2010, piše Primorski dnevnik.

Dosedanji predsednik Niko Tenze je postal novi predsednik podjetja Servis, ki v sklopu dejavnosti Slovenskega deželnega gospodarskega združenja opravlja komercialne storitve za podjetja.

V strokovnem svetu SGZ

Frandolič je na občnem zboru Slovenske gospodarske zveze v Celovcu maja letos bil izvoljen v strokovni svet, stalni svetovalni organ upravnemu in nadzornemu odboru SGZ.

Primorski dnevnik, Trst

- (st) V svetu lokalnih uprav tudi predstavniki manjšin: Deželni svet – sklep po odobritvi t.i. poletnega proračuna. Primorski dnevnik, 27.7.1018, št. 175, str. 3
- Deportirali Rome: Rim – medtem, ko Mattarella svari pred barbarstvom in »far westom«. Notranje ministrstvo in občina ukrepala v brk odloku Evropskega sodišča za človekove pravice. Primorski dnevnik, 27.7.1018, št. 175, str. 2

- Sporedi RAI v furlanščini enako kot v slovenščini?: manjšine – razprava v deželnem svetu. Primorski dnevnik, 28.7.1018, št. 176, str. 3
- Mazači ponovno popackali spomenik : Milje - obeležje Liberu Mauru. Primorski dnevnik, št. 177 (29. jul. 2018), str. 7
- Poslovil se je Rudi Sosič – Laufar: Opčine – in memoriam. Primorski dnevnik, 29.7.1018, št. 177, str. 7
- Irski jezik v treh generacijah od zatiranja do preporoda. Primorski dnevnik, št. 177 (29. jul. 2018), str. 10.
- Igor Jelen. Delo na terenu je naporno: geograf mora prehoditi ves svet, jesti ostanke in spati na tleh : politična geografija - Igor Jelen (Univerza v Trstu) / Jaruška Majovski. Primorski dnevnik, št. 177 (29. jul. 2018), str. 11
- Igor Gabrovec. Žalostna združitev malih občin v Devin-Nabrežino : Nabrežina - Gabrovec ob 90-letnici Mussolinijevega odloka. Primorski dnevnik, št. 178 (31. jul. 2018), str. 5
- Sandor Tence. Ukmar odstopil v polemiki s komponento in tudi SKGZ : Trst - bivši deželni svetnik ni več koordinator slovenskih demokratov. Primorski dnevnik, št. 179 (1. avg. 2018), str. 5
- Sandor Tence. Goričan Robert Frandolič novi predsednik SDGZ : Trst - zamenjava na vrhu manjšinske gospodarske organizacije. Primorski dnevnik, št. 180 (2. avg. 2018), str. 3
- Jaruška Majovski. V mestnem muzeju fond Pavleta Merkuja : Trst - donacija potomcev mestnemu gledališkemu muzeju Carlo Schmidl. Primorski dnevnik, št. 180 (2. avg. 2018), str. 4

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Slovenec Slovencu. Gašper Klančnik, bogoslovec. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. avgusta 2018 - Leto XXVIII, št. 31, str. 2-3**

Počitnikovanje mariborskih bogoslovcev z nadškofom v Porabju

Bogoslovci mariborske nadškofije smo se tudi letos z gospodom nadškofom Alojzijem Cviklom in referentom za bogoslovce naše nadškofije dr. Stanislavom Slatinekom odpravili na počitnice. Tokrat že četrto leto, hkrati pa tretjič tretjič na obisk k Slovencem v zamejstvu. Prvo leto smo počitnikovali v Logarski dolini, nato obiskali Slovence na avstrijskem Koroškem, tretje leto na Tržaškem, letos pa smo se mudili v Porabju.

Prvi dan nas je pot sicer najprej vodila v Gradec, kjer smo obiskali baziliko Mariatrost. Nato smo se napotili v Vrbno (Feldbach), kjer je bila sladka postojanka. Ogledali smo si namreč, kako nastaja čokolada Zotter in jo z veseljem tudi pokusili. Zvečer smo se nastanili v hotelu Lipa, ki je hkrati tudi sedež Zveze Slovencev na Madžarskem. Prijazno so nas sprejeli in nas gostili ves teden ter poskrbeli za spremstvo na točkah, ki smo jih obiskali.

V nekaj dneh, ki smo jih preživeli v Porabju, smo uspeli vsaj malo spoznati utrip teh krajev. Srečali smo se z mnogimi zanimivimi ljudmi, ki tu delujejo in se trudijo, da slovenska beseda in dediščina naših prednikov ne bi ugasnili ali utonili v pozabo.

Tako smo se drugi dan najprej srečali z župnikom v Dobrovniku, ki nas je vodil v kraj Ják in v cerkev svetega Martina. Zvečer smo se srečali s sombotelskim škofom gospodom Jánosem Székelyjem in v stolnici obhajali sveto mašo. Prijetno smo bili presenečeni, da nas je pozdravil v slovenščini.

Tretji dan je prišel na vrsto Monošter. Od tu naprej je vodenje po porabski pokrajini in njenih znamenitostih prevzela gospa Marijana Sukič. Najprej so nas prijazno sprejeli v prostorih monoštrske občine, ki je v nekdanjih prostorih cistercijanskega samostana. Potem smo si ogledali še edini slovenski muzej v Porabju, Muzej Avgusta Pavla. Zvečer smo obhajali sveto mašo v Sakalovcih, kjer je bila maša v slovenskem jeziku nazadnje pred približno 20-imi leti. Večer smo skupaj z županjo gospo Valerijo Rogán in domačini končali v kulturnem domu z večerjo in v veselem vzdušju – s prepevanjem slovenskih in pesmi v porabskem narečju.

Četrti dan naših počitnic smo spet začeli z dopoldanskim programom raziskovanja Porabja. Najprej nas je spremljevalka Marijana popeljala na ogled spominskega znamenja Schlösslberg, ki je v vojni s Turki in v drugi svetovni vojni igral pomembno vlogo kot vojaška postojanka. Sicer pa so na tem griču prvotno živeli in delali priseljenci ter cistercijanski menihi. Leta 1964 so postavili sedanje spominsko znamenje (velik betonski križ in zahvalno kapelo) na mestu, kjer je prvotno stala neogotska kapela.

Pot smo nadaljevali na Gornji Senik. Tam smo si ogledali Küharjevo spominsko hišo, kjer je na ogled t. i. Slovenska zbirka. Gre za staro župnišče, kjer so od 19. stoletja živeli in delovali slovenski duhovniki, ime pa je dobila po svojem zadnjem prebivalcu. Spominska hiša hrani zavidljivo zbirko starega pohištva in drugih artefaktov, na primer liturgične paramente ter nekaj dokumentov in drugih zanimivih etnoloških eksponatov. Veseli smo, da smo smeli dobiti vpogled v ta pomembni del delovanja duhovnikov v Porabju in spoznati, kako tudi ljudje cenijo dobra prizadevanja duhovnikov, ki so se trudili in se še vedno trudijo, da bi Slovenci lahko imeli bogoslužja v domačem jeziku.

Kot pravi romarji kraja seveda seveda nismo mogli zapustiti brez obiska Jezusa v gornjeseniški cerkvi, ki je posvečena svetemu Janezu Krstniku. Zvečer smo tam s krajani ponovno obhajali sveto mašo.

Isti večer smo obiskali še Slovensko vzorčno kmetijo na Gornjem Seniku. Prijazno nas je sprejela in pogostila gospa Andreja Kovač. Zelo smo ji hvaležni tudi, da je z nami podelila, kako delujejo in se trudijo, da bi se Porabje razvijalo, vendar na način, da se ob tem upošteva in ohranja bogata družbenokulturna dediščina prednikov.

Peti, predzadnji dan naših počitnic smo obiskali še zadnjih nekaj vasi v Porabju. Z gospo Marijano smo se najprej odpravili v Števanovce in si ogledali cerkev ter pokopališče, kjer počivajo tudi nekateri duhovniki. Ob tem sta nas spremljali molitev in pesem za pokojne.

V tej vasi smo si ogledali tudi muzej in njegovo stalno etnološko zbirko: Stražarji ob meji – muzejska zbirka o Železni zavesi. Razstavljeni so predmeti iz življenja vojakov, ki so varovali mejo madžarske države. Začetki segajo v leto 896 in se zaokrožujejo z letnico 2006, kot lahko vidimo na enem od lesenih stebrov pred hišo. Muzejska zbirka je sestavljena iz ponazoritve življenja stražarjev meje, ki so v tej hiši prebivali, skrbeli za konje in kasneje za vozila. Poudarek je predvsem na obdobju po letu 1948, ko je bila meja s Slovenijo in Avstrijo najbolj zastražena s t. i. železno zaveso, to je žico, ki je varovala mejo.
Nato smo se namenili na bližnji razgledni stolp in v Andovce. Vaščani se od tu vsako leto odpravijo na Triglav, najpogumnejši celo peš iz vasice do vrha Triglava.
Kot vsak večer je bila tudi tokrat sveta maša, ki smo jo obhajali v monoštrski baročni cerkvi skupaj z domačini in nekaterimi predstavniki medijev. Sledilo je prijetno druženje s porabskimi kulturniki in nekaterimi slovenskimi duhovniki, ki delujejo v Porabju.
V soboto dopoldne smo se poslovili od prijaznih ljudi, ki so nas gostili v hotelu Lipa, in se napotili proti Sloveniji. Odhajali smo nasmejanih obrazov in z veseljem v srcu, ki ga bogatijo nepozabni vtisi ob spoznavanju tega koščka zemlje, kjer živijo naši, slovenski rojaki. Najbolj pa nam v spominu ostajajo prijetna druženja z ljudmi, ki smo jih na naših poteh srečevali in se z njimi pogovarjali. Mnogi so z nami delili delček svojega življenja; včasih so bili to tudi kakšni boleči spomini, a zmeraj tudi pričevanje vere, prežeto z upanjem, in življenjski optimizem, ki vodi Porabce na poti življenja.
Hvala Bogu, ki nas povezuje, in hvala ljudem, ki so nas toplo sprejeli in z nami delili svojo zgodbo, ki jo piše življenje. Ostanimo povezani v molitvi in v prijateljskih vezeh, ki naj se spletajo tudi v prihodnje.

- **Najmanjšo slovensko zamejsko skupnost doživel »kot živo«. Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. avgusta 2018 - Leto XXVIII, št. 31, str. 3**

Pogovor z mariborskim nadškofom

»Mi vsako leto v juliju z našimi bogoslovci, tistimi, ki se pripravljajo na duhovništvo, preživimo en teden na skupnih počitnicah. Ko sem postal nadškof, sem sklenil, da bi vsako leto en teden preživel z njimi, da jih malo bolje spoznam, začutim, kako dihajo, da začutim, kje so njihove dobre točke, tako da res postanemo prijatelji,« je najprej dejal mariborski nadškof, msgr. Alojzij Cvikl, nato pa dodal, da so prvo leto preživeli v Sloveniji, »potem pa smo rekli, zakaj dopusta ne bi izkoristili, da nekaj spoznamo in se v nekaj vživimo. In smo naslednje leto šli na avstrijsko Koroško, leto zatem še med Slovence na Tržaško, zdaj pa smo prišli še sem, v Porabje.«
Mariborski nadškof je priznal, da je tudi sam Porabje poznal najmanj. Pred prihodom v Monošter je prebral nekaj knjig in člankov, »toda drugo je, ko spoznaš ljudi, ki tu živijo, ljudi, ki so tukaj aktivni in delajo, potem šele začutiš utrip tega območja, teh krajev. In to je tisto bogastvo, ki ga zdaj, ko se vračamo domov, nosimo s seboj.«
Monsinjor Alojzij Cvikl je najmanjšo slovensko zamejsko skupnost doživel »kot živo«. Predvsem med starejšimi ljudmi je začutil njihovo vero: »V njih je res ena taka iskrena, preprosta, ampak živa in osebna vera. Skupaj smo obhajali svete maše in začutil sem, kako so bili veseli, da smo lahko skupaj obhajali v njihovem jeziku, da smo skupaj tudi prepevali. To je bilo za njih lepo, za nas pa tudi obogatitev, saj smo se lahko pogovarjali z njimi, čeprav je bil na trenutke jezik tudi težava. Če bi tu stali še dva ali tri tedne, bi tudi nam porabski jezik šel še malce bolje od rok. Počasi pride jezik v uho. Seveda so nekateri izrazi zelo arhaični in veliko bogatejši kot naši, ki so se že posodobili. Določene njihove formulacije so mi bile celo bolj všeč kot tiste v knjižnem jeziku.«
Mariborski nadškof se zaveda, da je v preteklosti cerkev v Porabju odigrala pomembno vlogo pri ohranjanju, razvijanju in poglabljanju maternega jezika: »Zdi se mi, da bi tudi danes lahko pri tem naredili več. Včeraj smo imeli pri maši na Gornjem Seniku ministranta, ki hodi v dvojezično osnovno šolo, pa smo se z njim lahko komaj kaj sporazumeli. Rekel sem mu, kaj bi bilo, če bi ti šel za teden ali dva v Prekmurje, med svoje kolege, vrstnike, pa se je nasmejal. Zdi se mi, da bi to bila lahko pot, takšne in podobne izmenjave. Razmišljam, da bi morda sem prišli na kakšen tabor naši skavti, ki bi prinesli nekaj mladostne svežine. Tako bi se začeli povezovati in družiti. Problem Porabja je, da je bilo tako dolgo hermetično zaprto in da niso imeli direktnega stika z matičnim narodom. Skratka, potrebujemo več izmenjav in srečanj, ki bi ustvarila prijateljstva, to pa bi potem lahko rodilo večjo povezanost.«

- **Srečen je, vej pa dela tisto, ka ga veseli. Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. avgusta 2018 - Leto XXVIII, št. 31, str. 4**

Anton Buzeti - škonik, molar, trener…

Za Antona Buzetija ste mogauče tüdi v Porabji že čüli ali pa ste bar vidli njegve kejpe (ilustracije), steri so bili objavljeni v knjigaj, stere je Slovenska zveza vödala kak knjižni dar. Škonika likovnoga pouka na bakovski osnovni šoli sam gorziskala malo po tistom, ka se je končalo šolsko leto. Mlajši so bili že na počitnicaj, lerance in škoniki pa ške nej. »Zdaj ka dece nega več, se mi že pripravlamo na nauvo šolsko leto. Ges najbole tau morem gledati, ka naraučim materiale in vse drügo, ka mo nücali pri pouki,« mi je prva raztolmačo škonik, steri se veseli, ka de vekši tau julija in avgusta meu dopust: »Leko mo delo tisto, ka mo steu. Leko mo šau na likovne kolonije in se tam drüžo z drugimi molari. Na té način se tüdi dosta nauvoga navčiš. Prvo mo šau doma v Sloveniji na Veliko planino, gé je ena takša lepa pokrajina, po tistom pa ške dvakrat v Bosno, prva v Bosansko Krupo na reko Uno, po tistom pa v Zavidoviće, tau je poleg varaša Zenica, gé je reka Krivaja. Bosno in njene reke sploj rad mam. Rad odim ta, tüdi zavolo toga, ka mam tam mer. Dem ta, gé nega telefonskoga signala, gé nega civilizacije in so samo pasteri, steri ovce pasejo, pa mi, steri malamo. Tam je Boug napravo takšo lepo krajino, ka leko v njoj uživleš in slikaš.«
Anton Buzeti pravi, ka je srečen človek, vej pa dela tisto, ka ga veseli. Že kak mali pojep je rad malo: »Spaumnim se, gda sta sestri küpili pohištvo in so ostali velki paperi. Vzeu sam jih in jih vse pomalo s farbami, stere so ostale od farbanja domanjoga plota. Te sam večkrat čüu, ka so lidge pravli, ka de té lekar molar, vej pa takše lejpe kejpe redi.« Sogovornik,

steri je v cajti Jugoslavije večkrat šau na likovno srečanje mladih iz celoga rosaga, stero je bilou v Škofji Loki, je povedo tüdi tau, ka ma lepe spomine na mladost: »Pauleg dvej sester mam ške brata. Ges sam biu najmlajši v držini. Če sam nej biu dober, mi je eden od njih kaj gornadejvo. Nejsam samo čopiča meu v rokaj, liki tüdi labdo, vej pa sam špilo rokomet v našom klubi klubi Pomurka. Biu sam tüdi goslar, tak ka mi je rejsan nej biu dugi cajt.«
Po zgotovleni osnovni šauli je steu titi na srednjo oblikovalno šaulo, samo zavola toga, ka je nej biu vrli, ga je mama nej pistila v Ljubljano, tak ka se je vpiso v soboško gimnazijo, po tistom pa je šau študerat likovni pouk na Pedagoško fakulteto v Maribor. »Po konci študija sam šau k sodakom, in tau v varaš Bijeljina v Bosni in Hercegovini. Tam sam meu srečo, ka so meli tekstilno šaulo in je njihova leranca odišla na porodniški dopust, pa so nikoga nej meli, ka bi jo vömejno. Te so pitali, če je med sodaki škonik likovnoga pouka. In tak sam te ges šau včit, pauleg toga pa smo sodaki meli ške bando, v steroj sam špilo kitaro, tak ka mi je zadnje pou leta rejsan fajn bilou pri sodakaj.«
Prvoga delovnoga mesta, bilou je na Goričkom, pri Gradi, se rad spominja. Tam je neka let - v tistom cajti se je tüdi oženo - živo v stanovanjskom bloki. »Goričanci so trno fajn lidgé. Lepau so me gorprijali in so mi pomagali pri vsakšom stopaji. Tam sam osto deset let. Te pa so mi ponüdili, ka v Bakovcaj treneram mlade rokometaše. In tak sam prišo sé živet, vej pa mi je bilou ležej, ka sam se zrankoma vozo delat na Goričko, zadvečarka pa sam te trenero rokometaše. Morem se pohvaliti, ka je biu med njimi tüdi Boštjan Kavaš, nekdanji slovenski reprezentant, steri zdaj žive na Norveškom. Po tistom, ka je škonik, steri je včiu likovni pouk na bakovski šauli, odišo v penzijo, pa sam daubo tü ške delo in zdaj tü že dvajsti let včim.«
Anton Buzeti je duga leta kejpo karikature, stere ste najšli na prvi strani novin Vestnik. S tem je povezano tüdi njegovo diplomsko delo z naslovom Agonija Mure in begunski val skozi karikaturo: »Fajn je, ka mi je fakulteta dala priliko, ka sam leko piso nalogo o svojom deli.« Velko veseldje ma tüdi s tem, ka dela ilustracije, kejpe, stere najdete v knjigaj. V zadnjom cajti pri tom dosta sodelüvle z eričnim slovenskim pisatelom Tonetom Partljičom: »On je tak pravo, ka rad dela z menov, zatau, ka sam ges edini takši psihopat, steri njega razmej. Ges ne delam nekši lepih ilustracij, kakše živali ali Sneguljčice. Za mene so bole takše istinske ilustracije. Zdaj s Partljičom delava slikanice za zbirko Znameniti Slovenci,« je na konci ške cujdau Anton Buzeti.

- **Kmečke igre v Sakalovcih. L. R. Horváth. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. avgusta 2018 - Leto XXVIII, št. 31, str. 5**

22. julija so v Sakalovcih že tretjič priredili kmečke igre. Udeleženci so se zbrali pri kulturnem domu in se od tam v kmečkih oblačilih in z orodji napotili do športnega igrišča pri nekdanji šoli. S sabo so vlekli tudi star kmečki voz, na katerem so sedeli muzikantje.
„Tekmovanja, ki ga organizira slovenska samouprava v soorganizaciji z lokalno samoupravo, so se udeležile štiri ekipe," je povedala predsednica slovenske samouprave Lilla Fasching. Ekipe – samouprave, prostovoljnega gasilskega društva, folklorne skupine in nogometnega društva – so se pomerile v nevsakdanjih nalogah. Člani ekip so žagali, luščili koruzo, ročno vrtali v les ali vozili vodo s samokolnico. Tekmovanju, ki je trajalo dobro uro, je sledila pogostitev, saj se je v kotlu kuhalo nekaj domačega. Glavni kuhar Tamás Reibling je v kotel dal kakih šest kilogramov prekajene krače, pet kilogramov svinjskega stegna (vse to narezano na drobne kocke), zraven pa še tri kilograme fižola. Proti koncu je dodal korenček in peteršilj pa seveda različne začimbe. Da bi bila enolončnica gostejša, jo je na koncu zgostil s prežganjem.
Prireditev so končali z veselim prepevanjem, pri tem pa sta jim pomagala muzikanta ansambla »Što ma čas« z Goričkega.

- **Na Hodošu odkrili kip Márie Pozsonec. Besedilo: Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. avgusta 2018 - Leto XXVIII, št. 31, str. 7**

V sklopu praznovanja 19. Občinskega praznika so na Hodošu odkrili doprsni kip (delo akademskega kiparja dr. Marjana Dreva) dolgoletne poslanke madžarske narodnosti Márie Pozsonec. Kot je v govoru pojasnil župan Ludvik Orbán, je imela Pozsončeva, ki so jo leta 2002 imenovali tudi za častno občanko, veliko zaslug za to, da je Hodoš 1. januarja 1999 postal samostojna občina. »Stara modrost pravi, da človek živi, dokler živi spomin nanj. Spomin na spoštovano Mário Pozsonec, ki ji danes odkrivamo spomenik, bo med nami živ še dolgo. Spomenik nas bo spominjal na človeka, ki nas je s svojim delom in prizadevanjem za tvorno sožitje, razumevanje in sodelovanje Madžarov in Slovencev na tem lepem, a občutljivem svetu med Rabo in Muro, močno zadolžil, « je v slavnostnem govoru dejal prvi predsednik Slovenije Milan Kučan, ki je skupaj s hodoškim županom in Robertom Pozsoncem, sinom lani umrle poslanke, odkril njen doprsni kip.
Milan Kučan je v svojem govoru še izpostavil, da je bila zgodovina »našima narodoma« večkrat neprijazna in da so nam bila med drugo svetovno vojno in še prej, z mirovnimi pogajanji po prvi svetovni vojni, naložena težka bremena, ki pa smo jih rešili uspešno in ustvarjalno. Prvi predsednik Slovenije je dodal, da je bila Pozsončeva več kot poslanka svoje narodne skupnosti, saj se je zavzemala za reševanje težav celotne prekmurske regije. »Prav je, da ob tej priložnosti povem, kako veliko naklonjenosti je uživala Marika pri pokojnem predsedniku Madžarske Árpádu Gönczu. Ni bilo najinega srečanja, pa jih je bilo veliko, da ni spregovoril tudi o njej,« je še poudaril Kučan.

- **Ne samo politika, tudi kultura, predvsem pa druženje. Besedilo: Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. avgusta 2018 - Leto XXVIII, št. 31, str. 10**

Vseslovenska srečanja v Ljubljani
Vseslovenska srečanja v Državnem zboru so bila skoraj dvajset let stalnica v stikih med Slovenijo in okolji, kamor so odšli Slovenci, in Slovenci v Avstriji, Italiji, na Madžarskem in Hrvaškem. Lansko srečanje je bilo sedemnajsto, letos ga zaradi političnih razmer v Sloveniji ni bilo. Po predčasnih volitvah je Državni zbor z začasnim predsednikom Matejem Toninom (Nova Slovenija) sicer začel delovati; delo so začele tudi nekatere komisije, denimo za mednarodne odnose in komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je bila osrednja organizatorica vseslovenskih srečanj, pa še ni izvoljena.
Ker letošnjega srečanja ni bilo, zaradi tega ne bo konkretnih posledic za Slovence v zamejstvu in po svetu. Kaže pa izpostaviti, da ima dogodek večplastno vlogo: pomembni politični predstavniki, najpogosteje predsednik Državnega zbora, občasno pa tudi premier, opredelijo odnos Slovenije do Slovencev v sosednjih državah in po svetu, povabljeni govorci, eden

ali več, podrobneje predstavijo položaj Slovencev v okolju, iz katerega izhajajo oziroma prihajajo, kar dopolnijo razpravljavci, ki so bili doslej iz domala vseh celin. Dogajanje popestrijo kulturne skupine in posamezniki, zelo zanimiva in pristna so osebna srečanja pred uradnim začetkom, v odmorih in celo med kosilom. V bistvu moramo pomen vseslovenskih srečanj ocenjevati skozi to, celovito podobo tistega, običajno julijskega dne. Najpogosteje so se doslej ta srečanja nadaljevala na prireditvi Dobrodošli doma, ki je bila lani v Murski Soboti in bližnjem Rakičanu. Na obeh dogodkih aktivno sodelujejo tudi porabski Slovenci, ki se jim najpogosteje pridruži tudi aktualni generalni konzul v Monoštru.
Poglejmo na enajsto vseslovensko srečanje, kamor so bili povabljeni govorci: Marija Ahačič – Polak na temo lovenski izseljenci – daleč od doma, a vedno blizu!, dr. Janez Dular: Med vizijo in uresničenjem skrbi za Slovence zunaj Republike Slovenije in Marijana Sukič: Porabski Slovenci in samostojna Slovenija: od preteklosti prek sedanjosti do prihodnosti. Marijana Sukič se je ozrla v čas rojevanja samostojne Slovenije, ko je delegacija Zveze Slovencev preživela 26. Junij v Murski Soboti; predsednik Jože Hirnök pa se je udeležil skupaj s predsednikoma Železne in Zalske županije osrednje slovesnosti v Ljubljani, kjer je tedanji predsednik dejal: »Danes so dovoljene sanje, jutri bo nov dan«. In res je bil povsem drugačen dan, kajti Jugoslovanska armada (JLA) je zaradi razglasitve samostojnosti začela – na srečo samo – desetdnevno vojno v Sloveniji. Povabljena govornica Marijana Sukič je povedala, da so porabski Slovenci pisali najvišjim predstavnikom države in jih pozivali, naj Madžarska čim prej mednarodno prizna Slovenijo in poudarila, da je bila prva slovenska narodnostna organizacija, Zveza Slovencev, ustanovljena hkrati z nastankom samostojne Slovenije. Naštela je tudi druge pomembne dogodke, in sicer podpis Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic porabskim Slovencem in prekmurskim Madžarom, leta 1992 je bil odprt prvi neposredni meddržavni mejni prehod med Porabjem in Slovenijo (Gornji Senik–Martinje), izhajati je začel tednik Porabje, odprli so slovenski generalni konzulat v Monoštru, Slovenski kulturno-informativni center in poudarila: »Brez slovenskih delovnih mest in brez zavedne slovenske mladine si je težko predstavljati slovensko prihodnost ob reki Rabi.« Tedaj smo v poročanju opomnili, da je več kot sto udeležencev vseslovenskega srečanja prvič slišalo za podrobnosti, kako živijo Slovenci na Madžarskem, s kakšnimi problemi se srečujejo, katere cilje so si postavili, da se ohranijo kot majhna, toda trdoživa in aktivna manjšina v tem delu Evrope. In ob tem namig: še kako pomembno bi bilo na prvem ali drugem naslednjem tovrstnem srečanju v Državnem zboru oceniti, kaj se je zgodilo v tem času in kaj se ni, pa bi se moralo, med Slovenci v Porabju.
Pomenljiv naslov so organizatorji izbrali za štirinajsto srečanje: »Mladi kot ustvarjalci skupnega slovenskega prostora«. V razpravi je sodelovala Martina Zakoč na temo »Porabje, perspektiva za mlado generacijo?« Uvodoma je povedala, da je minilo 25 let od ustanovitve Zveze Slovencev na Madžarskem. »Zato sedanja mlada generacija razmišlja malce drugače ... daj smo mi tista generacija porabske mladine, od katere se marsikaj pričakuje. Tega se zavedamo, zato smo na pobudo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ustanovili Društvo porabske mladine.« »Slovenke in Slovenci v tujiniza uspešno Slovenijo« pa je bil moto petnajstega vseslovenskega srečanja. Predsednik Državnega zbora dr. Milan Brglez je povedal, da tretjina Slovencev živi zunaj meja Slovenije, kar je izjemen potencial in bogastvo. Zato tudi pričakovanje, da bi se več Slovencev na tujem vključevalo v razvoj Slovenije. Uvodno razpravo je imela Erika Köleš Kiss, prva zagovornica porabskih Slovencev v madžarskem parlamentu, in sicer z naslovom Položaj Slovencev na Madžarskem – nekoč, danes in jutri. Udeležence je seznanila s političnim položajem in organiziranostjo manjšine ter poudarila, da je »ohranjanje slovenskega jezika v Porabju in slovenski skupnosti na Madžarskem naš cilj«. Menila je tudi, da je od časa do časa nujno pogledati, »od kod, po kakšni poti in kam nas vodi naša usoda. Kam vodi številčno majhno slovensko manjšino na ozemlju Madžarske?« Na tem vseslovenskem srečanju je Andreja Kovač v imenu Razvojne agencije Slovenska krajina napovedala odprtje vzorčne kmetije na Gornjem Seniku, kot eno najpomembnejših pridobitev v Porabju v zadnjih letih.
Lansko, sedemnajsto srečanje, ki zagotovo ne bo zadnje, je imelo pomenljiv naslov: »Slovenec sem«. Predsednik Državnega zbora dr. Milan Brglez je povedal: »Zgodovina našega naroda ni bila lahka. Z ničimer nam ni bilo prizaneseno. Nenazadnje o tem priča tudi dejstvo, da smo, kljub svoji skorajda pregovorni maloštevilčnosti, razdrobljeni širom sveta kot malokateri narod. Pa vendar smo nekako uspeli preživeti, kljubovati in se obdržati, in celo osnovati svojo državo.«
S tem kolažem, lahko bi rekli tudi paberkovanjem, sem poskušal ustvariti povezavo med dosedanjimi vseslovenskimi srečanji v Državnem zboru in naslednjim, ki bo skoraj zagotovo prihodnje leto.

Delo, Ljubljana

- **Spoštovani gospod Janez Janša. Dr. Vera Kržišnik-Bukić, znanstvena svetnica, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, Delo, Ljubljana, Sobotna priloga, Poštni predal 29, Pisma bralcev, 28.7.2018, str. 29**

Delo, 30. junija
Moje neposredno javno obračanje na gospoda Janeza Janšo, predsednika SDS, v pismu, objavljenem v Sobotni prilogi 30. junija, za zdaj ni doseglo ustreznega odziva naslovnika. Lahko le potrdim, da ta odziv vendar še pričakujem. Prvič na splošno zato, ker naj bi bilo civilizacijsko in kulturno primerno, da se človek, še posebej če je javni politik, vsebinsko tako ali drugače, vsaj formalno, kratko odzove na v javnem pismu postavljena pomembna družbena vprašanja, ki so nedavno pred tem še v osebnem pismu istemu naslovniku strokovno malce širše elaborirana. Drugič pa, vsaj v konkretnem aktualnem političnem trenutku, zato, da se izkristalizira preprost odgovor na preprosto vprašanje o sploh možnem pogovarjanju oz. apriornem političnem (in družbenem) vključevanju ali izključevanju, pri katerem kot pri zaželeni metodi družbene (in politične) komunikacije v zadnjih tednih tako močno insistira predsednik republike gospod Borut Pahor. Strinjam se, spoštovani gospod Janez Janša, da aktualna neurejena narodnomanjšinska problematika, kljub svoji v celoti neurejenosti ves čas po osamosvojitvi, danes po pomenu ni niti približno primerljiva z na primer akutno problematiko v zdravstvu in še marsikje, vendar je odgovorna državna politika ne bi smela še nadalje ignorirati, kot je to počela doslej. Odgovorne državne politike

ne tkejo le parlamentarne stranke, ki ste jim vi (in druge stranke), v današnjih političnih okoliščinah, kot je videti samo zaradi oblastiželjnosti, dejansko pripravljeni prisluhniti in sodelovati z njimi, temveč so povsod po Evropi v snovanje področnih politik vključene tudi stroka/stroke ter razne družbenocivilne pobude in gibanja, ki so šele z institucionalizirano politiko (in še kom) rodovitna podlaga za sprejemanje in uveljavljanje uspešnih in celovitih družbenih rešitev.
Nimam zadovoljivega vpogleda v vsesplošno javno komuniciranje v slovenskih medijih, a je vsaj zame nenavadno, da se na javno pismo določenemu naslovniku v istem mediju prvi javno odzove nekdo drug, nenaslovljena oseba. A tudi prav. Torej spoštovani gospod Andrej M. Rant, iskreno sem vesela vaših vprašanj in ocen ter pripomb, na katere lahko odgovorim. Imava le en velik problem. Komunikacijski prostor, ki je tu na razpolago, žal ne zadošča za moje odgovore, ki bi bili na tem mestu samo nepopolni in eklektični, s čimer bi lahko resnico o zadevi v celoti prej ogrozila kot ustrezno predstavila. V primeru g. Janše oz. stranke SDS pa je drugače. Že več zadnjih let so poslanci SDS dobro seznanjeni s to konkretno družbeno problematiko, tako z vidika dostavljene jim strokovne literature kot na osebni ravni, in sicer na plenarnih sejah in telesih DZ v preteklem mandatu, prek medijev, na zadevnem strokovnem srečanju v državnem svetu, prek pisnih apelov, prek posebne javne tribune v Cankarjevem domu marca letos; ne nazadnje na nekaj sestankih (zadnjem enournem lani v prostorih SDS v DZ z gospodom mag. Brankom Grimsom), a, žal, nikoli tudi z g. Janšo. Prav slednje dejstvo je glavni razlog mojega obračanja nanj v dveh omenjenih pismih.
Spoštovani gospod Rant, hvala vnaprej za vaše razumevanje tu okvirno opisane situacije glede možnega komuniciranja med nama. Sama sem kot oseba absolutno vključevalen človek, zato sem se pripravljena srečati z vami in se pogovoriti o tem, kar ste napisali v pismu, in še o čem v zvezi s to tematiko, če boste želeli.

- **Makedonci bodo odločali o imenu države. STA. Delo, Ljubljana, 30. julij 2018**

https://www.delo.si/novice/svet/makedonci-bodo-odlocali-o-imenu-drzave-76771.html
Opozicija je glasovanje o referendumu bojkotirala.
Skopje – Makedonski parlament je podprl predlog glede posvetovalnega referenduma, na katerem bodo volivci 30. septembra oddali svoj glas, ali podpirajo sporazum o imenu Makedonije med Skopjem in Atenami. Predlog je podprlo 68 poslancev, medtem ko je opozicija bojkotirala glasovanje.
Referendumsko vprašanje se bo glasilo: »Ali ste za članstvo v EU in Natu s sprejemom sporazuma med Makedonijo in Grčijo«, navaja makedonska tiskovna agencija Mia.
Poslanci opozicijske VMRO-DPMNE so dvorano zapustili, ko je namestnik stranke **Nikola Micevski** pojasnil stališče stranke, da jim je referendumsko vprašanje premalo natančno in manipulativno. Posredovali so tudi dve dopolnili k odločitvi glede referenduma, a so ju zavrnili.
Novo ime za približevanje EU in Natu
Predlog o referendumu, ki so ga podprli v parlamentu, so podpisali poslanci Socialdemokratske zveze Makedonije (SDSM) premierja **Zorana Zaeva**, koalicijske albanske stranke DUI ter albanske stranke DPA in dveh vej albanskega gibanja Besa. Med podpisniki ni koalicijskega Zavezništva Albancev, ki sicer sporazum podpira.
Grčija in Makedonija sta po desetletjih spora 17. junija podpisali sporazum o imenu, po katerem bi se slednja imenovala Severna Makedonija. Posledično je Makedonija dočakala premike pri približevanju EU in Natu, ki ga je ovirala Grčija, ker ima na severu pokrajino z istim imenom.

- **Največ beguncev in migrantov po morju v EU vstopi v Španiji. Gašper Završnik. Delo, Ljubljana, 31. julij 2018**

https://www.delo.si/novice/svet/najvec-beguncev-in-migrantov-po-morju-v-eu-vstopi-v-spaniji-76615.html
Španija v prvih sedmih mesecih leta prehitela Italijo po prihodih migrantov, ki v EU pridejo po morju.
Španija je postala glavna vstopna točka beguncev in migrantov, ki v Evropo pridejo po morju. Z več kot 20.000 prihodi v prvih sedmih mesecih leta je prehitela Italijo in Grčijo. Zasuk je predvsem posledica italijanske politike zaprtih pristanišč in drugih ovir v osrednjem Sredozemlju, opozarjajo v nevladni organizaciji Španska komisija za pomoč beguncem (CEAR). V primerjavi z enakim obdobjem lani se je letos število migrantov, ki so v Evropo prišli po morju, zmanjšalo za polovico.
Od 55.000 beguncev in migrantov, ki so do 27. julija letos po morski poti vstopili v Evropo, jih je okoli 21.000 prišlo v Španijo, kar je skoraj trikrat več kot v enakem obdobju lani. Število prihodov v Italijo (18.130), kjer je prej po morju v EU vstopilo največ ljudi, se je zmanjšalo za skoraj 80 odstotkov, kažejo podatki Mednarodne organizacije za migracije (IOM).

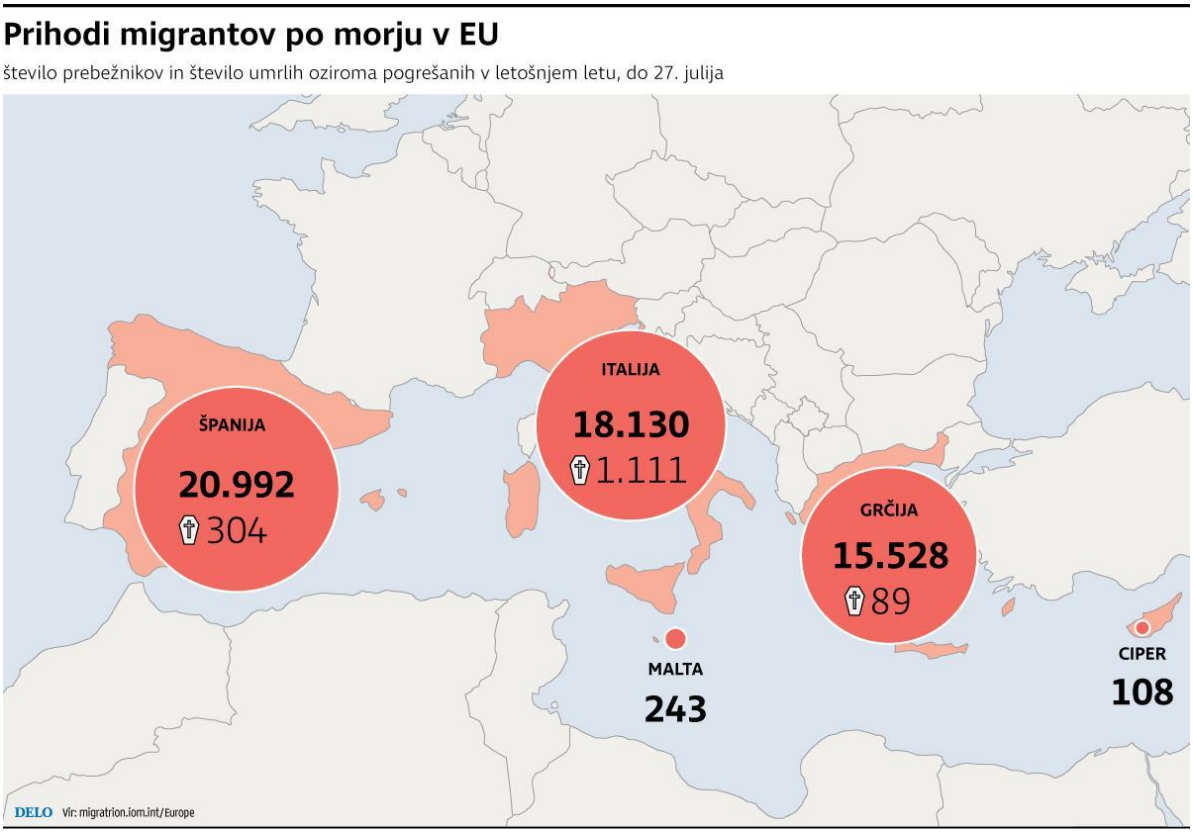

Prihodi beguncev in migrantov po morju v EU. FOTO:Delo

V prvih petih mesecih leta je špansko obalo na dan doseglo v povprečju 54 beguncev in migrantov, od junija pa okoli 230. Skokovita rast števila prihodov sovpada z nastopom nove italijanske vlade, ki je pod taktirko notranjega ministra in vodje skrajno desne Lige **Mattea Salvinija** v italijanska pristanišča prepovedala vplutje reševalnih ladij z migranti in begunci na krovu. Poleg vedno večjih ovir (dogovor med Rimom in libijskimi milicami, da v zameno za plačilo migrante zadržujejo na kopnem) na poti skozi Libijo v Evropo nevladne organizacije poročajo tudi o grozljivih razmerah, ki so jim izpostavljeni migranti – tudi o mučenju in posilstvih. »To je gravitacijski zakon. Če zapreš poti v osrednjem Sredozemlju, bodo migranti uporabili zahodno mediteransko pot,« je dejal španski zunanji minister **Josep Borrell**.

Spogledovanje z retoriko skrajne desnice

V Španiji, kjer parlamentarne stranke migracij do zdaj niso izkoriščale za krepitev političnega kapitala – dovolj velik kapital je bila nacionalistična drža do zahtev po katalonski neodvisnosti – je novi predsednik Ljudske stranke (PP) v preteklih dneh že nakazal tone, ki jih drugod po Evropi ubira skrajna desnica. »Ni mogoče, da Španija sprejme milijone Afričanov, ki želijo priti v Evropo in iščejo boljšo prihodnost,« je konec tedna dejal **Pablo Casado**, ki je vodenje največje parlamentarne stranke v Španiji prevzel pred kratkim in napovedal radikalnejšo ideološko politiko v primerjavi z bolj pragmatičnim predhodnikom in nekdanjim premierom **Marianom Rajoyem**. Pri tem je poudaril, da je treba, četudi ni »politično korektno«, na glas povedati, da Španija ne more »dati papirjev vsem«.

V PP so sicer prepričani, da je rast števila prihodov pribežnikov posledica politike odprtih rok nove socialistične vlade premiera **Pedra Sáncheza**. Junija, le nekaj dni po prevzemu oblasti, je Sánchez sprejel ladjo Aquarius s približno 630 begunci in migranti, ki jim Italija in Malta nista dovolili vplutja. Vlada kritike zavrača in odgovarja, da je Španija ladjo sprejela iz humanitarnih razlogov in da bi pokazala, da je v EU mogoče voditi tudi drugačno politiko priseljevanja.

Glavna težava brezposelnost, ne migracije

Spogledovanje PP z zasukom proti skrajni desnici je deloma odgovor na znaten padec podpore stranki, ki v anketah zaostaja za glavnim tekmecem na desnem političnem polu – stranko Ciudadanos (Državljani). Ta se je na vrh priljubljenosti strank povzpela z zagovarjanjem trde nacionalistične politike v Kataloniji in tudi na račun korupcijskih afer, v katere je bil vpleten PP. V Ljudski stranki pa se ob tem bojijo, da bi se lahko del trdega jedra njihovih volivcev preselil k skrajno desničarski stranki Vox, ki ji nekatere ankete že napovedujejo preboj v parlament. Kljub povečanju prihodov migrantov in beguncev priseljevanja Španci ne dojemajo kot ene glavnih težav, je pokazala junijska raziskava španskega Središča za sociološke raziskave. Na vprašanje, kateri trije problemi so po njihovem mnenju najbolj pereči, je migracije izbralo le 3,5 odstotka respondentov. Največ, kar 62,4 odstotka, jih meni, da glavna težava ostaja velika brezposelnost.

- **Žabjak korak bližje vodi in elektriki. Bojan Rajšek. Delo, Ljubljana, 31. julij 2018**

https://www.delo.si/novice/slovenija/zabjak-korak-blizje-vodi-in-elektriki-76661.html

V Bučni vasi ne nasprotujejo urejanju naselja, a zahtevajo spoštovanje zakonodaje.

Novo mesto – Natanko pet let po sprejetju občinske strategije reševanja romske problematike so novomeški mestni svetniki vendarle sprejeli spremembo občinskega prostorskega načrta za romsko naselje Žabjak. Zdaj je na vrsti država, da zagotovi denar za celovito komunalno ureditev naselja, v katerem večinoma v revščini živi približno 700 Romov.
Načrt zajema preureditev severnega dela naselja Brezje in novo ureditev južnega dela Žabjaka na območju petih hektarjev. V naselju so določili 104 gradbene parcele, od tega jih je prostih še okoli 45. Prostorski načrt zajema tudi ureditev gospodarske cone Zahod in zelenih površin.
Za celovito ureditev Žabjaka nameravata država in občina v prihodnjih dveh letih zagotoviti 3,6 milijona evrov, pri čemer bo 15 odstotkov prispevala lokalna skupnost. Novomeški župan Gregor Macedoni je februarja letos, ko je Žabjak obiskal predsednik republike Borut Pahor, napovedal, da bo prvo in drugo branje prostorskega načrta za Žabjak mestni svet opravil še letos, in to se je pred nedavnim tudi zgodilo. Zdaj je odprta pot, da tudi Romi v največjem naselju na jugovzhodu države vendarle dobijo vodovodni in električni priključek.
3,6 milijona evrov za Žabjak.
Macedoni za namensko porabo denarja
Ključnega pomena za sprejem prostorskega akta pa so imeli krajani Bučne vasi, ki temu niso nasprotovali, čeprav je bivanje ob Žabjaku in Brezju izjemno težavno. Svet KS Bučna vas, ki jo vodi Andrej Redek, zahteva le sistemske spremembe in spoštovanje zakonodaje ter usklajeno delovanje vseh deležnikov na vseh ravneh, zlasti pa občine in države. Krajanov ni bilo treba prepričevati, da je prostorski akt treba sprejeti, pravi Redek, vendar pa ljudje opozarjajo na socialne vidike, saj ne vidijo nobenega napredka oziroma se je po letu 1991 izjemno poslabšalo področje zaposlovanja in izobraževanja Romov. To pa od vseh odgovornih zahteva tudi občina, je za *Delo* povedal novomeški župan Gregor Macedoni.

- Krajani niso nasprotovali sprejetju prostorskega akta.
- Zahtevajo sistemske spremembe in spoštovanje zakonodaje.
- Opozarjajo, da ni napredka pri izobraževanju in zaposlovanju Romov.

Z urejanjem naselja bodo meje v naravi jasno vidne, pravi Macedoni, če bo zakonodaja dosledno izvajana, se bodo težave s kršenjem stvarnopravnih pravic morale zmanjšati oziroma odpraviti. Sčasoma pa se bo z večjim zaposlovanjem in boljšo izobrazbo življenje ob naselju zagotovo moralo bistveno izboljšati in se tudi bo, je optimističen Macedoni, ki ga zelo moti, da uradnih podatkov o doseženi izobrazbi, nezaposlenosti in bivanjskih razmerah Romov na Dolenjskem ni od nikoder.
5 hektarjev bo zajela načrtovana ureditev.
Opozarja, da je treba dosledno izvajati zakonodajo na področju socialnih transferjev ter njeno nadgradnjo, s katero je treba spodbuditi izobraževanje otrok, zaposlovanje odraslih, predvsem pa zagotoviti namensko porabo teh transferjev za izboljšanje bivanjskih razmer.

- **Sporočila Hrvaški, naj bolje varuje mejo. Barbara Hočevar. Delo, Ljubljana, 1. avgust 2018**

https://www.delo.si/novice/slovenija/sporocila-hrvaski-naj-bolje-varuje-mejo-76928.html
Če se bo tok ilegalnega prečkanja meje nadaljeval, so mogoči dodatni ukrepi, svari MNZ.
Ljubljana – Po maju, ko so policisti ustavili 1158 ljudi, ki so ilegalno vstopili v državo, se je migracijski tok junija in julija malenkost zmanjšal, jeseni pa pristojni, po izkušnjah iz zadnjih let, pričakujejo ponovno povečanje števila prihodov. Če se bodo razmere slabšale, bo Slovenija prisiljena sprejeti dodatne ukrepe, ki za nikogar ne bodo lahki, svarijo na ministrstvu za notranje zadeve.
Slovenska policija je do 30. julija letos naštela 4386 nezakonitih prehodov državne meje, kar je več kot 350 odstotkov več v primerjavi z istim obdobjem lani. »Slovenija razmere v celoti obvladuje z lastnimi silami, čeprav to pomeni zelo veliko obremenitev tako za policijo kot za pristojni direktorat na ministrstvu za notranje zadeve. Pozno poletje in zgodnja jesen pa vedno prinašata krepitev teh ilegalnih migracij, in to nas seveda skrbi,« opozarja državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve **Boštjan Šefic**. Hrvaška se, po njegovih besedah, brez dvoma trudi, da bi razmere obvladovala, tudi dodatne sile so usmerili v to. »A je dejstvo, da je število ljudi, ki preidejo to zunanjo mejo EU, prečkajo državo članico in pridejo na slovensko-hrvaško mejo, ki je hkrati tudi schengenska, po naši oceni odločno preveliko,« je poudaril Šefic, ki je prepričan, da je naloga Slovenije, ki mora zagotavljati varnost schengenskega območja, opozarjati na veliko prepustnost zunanje meje.
Operativni ukrepi
Slovenija zdaj izvaja operativne ukrepe na zeleni meji, v notranjosti države in na mejnih prehodih, saj, kot ugotavljajo, organizirane kriminalne skupine še vedno tihotapijo veliko ljudi s kombiji, tovornjaki in tudi vlaki. Drugi sklop ukrepov je tehnični, a ne zgolj ograja, tretji pa je mednarodna dejavnost na evropski in bilateralni ravni. »Naš cilj je narediti vse, da bi s skupnimi močmi preprečili sprejemanje enostranskih potez. Če to ne bo uspešno, pa bo Slovenija zelo verjetno morala sprejeti določene ukrepe, kot jih sprejemajo tudi druge članice EU; temu primerno moramo ravnati tudi mi,« je napovedal Šefic in dodal, da imajo pripravljene določene scenarije, s katerimi bodo poskušali še naprej obvladovati razmere.
Kakšni konkretno naj bi bili, ne namerava razkriti, kdaj bi začeli veljati, pa je odvisno od ocene situacije, pri čemer ni odločilno samo število ilegalnih prehodov, temveč tudi druge okoliščine, denimo struktura prebežnikov in varnostne razmere.
»V neki skrajni situaciji, ko bi ocenili, da zunanja meja EU vsekakor ne bo zdržala, bomo ob vseh teh ukrepih morali razmisliti, kot smo že leta 2015, tudi o tem, da bi nekatere druge policije prosili za pomoč. Upam, da se to ne bo zgodilo,« je komentiral državni sekretar na MNZ in poudaril, da bodo naredili vse, predvsem z intenzivnim delom na mednarodnem področju, sodelovanjem s kolegi, Evropsko agencijo za mejno in obalno stražo (Frontex) in evropsko komisijo, da se situacija, ki bi zahtevala stopnjevanje ravnanja, prepreči.
4386 nezakonitih prehodov državne meje je letos do 30. julija naštela slovenska policija.
Več sodelovanja
Poostren nadzor na zeleni meji in mejnih prehodih že zdaj podaljšuje čakalne dobe, ki pa bi se lahko še daljšale. »Ljudje, ki

odhajajo na delo in počitnice, bodo seveda lahko potovali, so pa takšni ukrepi omejevalni in imajo zanesljivo posledice,« je prepričan Šefic.
Na policiji zagotavljajo, da se je v zadnjih mesecih okrepilo sodelovanje s hrvaškimi kolegi, ki so jim slovenski varnostni organi vrnili več kot tisoč tujcev. A na to, da je število vrnjenih nekajkrat manjše od števila nezakonitih prehodov, vpliva predvsem to, da večina ustavljenih ljudi izrazi namero, da bodo prosili za azil. »Ilegalni migranti izrabljajo podajanje prošenj za mednarodno zaščito za nadaljnje potovanje. Ta vzorec je prisoten na celotnem območju Zahodnega Balkana,« ugotavljajo na policiji. Ljudje potem zapustijo nastanitvene kapacitete in nadaljujejo pot. »Ta način se bo zato, ker gre za nastanitve odprtega tipa, nedvomno nadaljeval,« pričakujejo na policiji.
Statistike jim pritrjujejo: do 30. junija letos je vlogo za azil oddalo 1430 ljudi (približno toliko kot lani v vsem letu), pri 1064 so postopek ustavili, ker prosilcev ni bilo več v Sloveniji, še 250 prošenj pa je bilo zavrženih ali zavrnjenih, med drugim tudi zato, ker so mednarodno zaščito iskali že v kateri drugi državi. Julija je ministrstvo sprejelo še 268 vlog. Med prosilci je bilo do konca junija daleč največ Alžircev (351) in Pakistancev (396), sledijo jim Afganistanci (172) in Maročani (116).

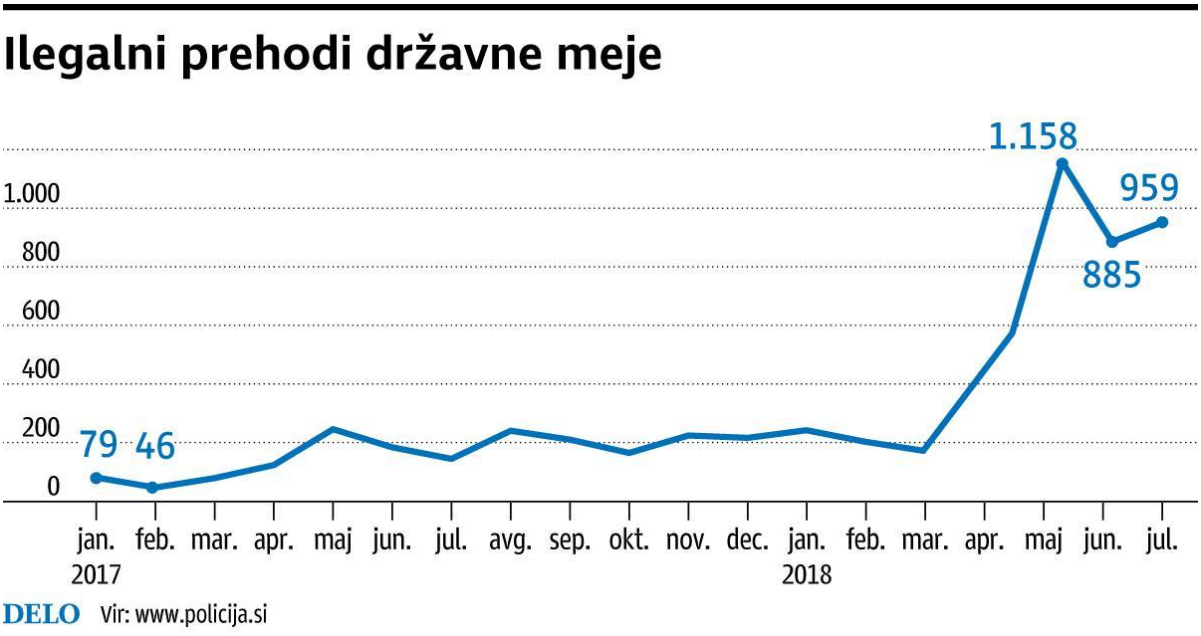

Ilegalni prehodi državne meje Foto Infografika Delo

Pomanjkanje kadra na meji
Marjana Miklavčiča, nekdanjega direktorja varnostno-obveščevalne službe ministrstva za obrambo in predavatelja na fakulteti za varnostne vede, dogajanje ne preseneča. »Tuje obveščevalne službe so opozarjale, da migrantski val z Bližnjega Vzhoda in Afriškega roga ni bil nikoli popolnoma ustavljen. Prav tako so že nekaj časa svarile, da se bo okrepil val prek Albanije, Črne gore in BiH proti slovenski meji,« je strnil Miklavčič, ki meni, da ni dovolj sodelovanja in učinkovitih ukrepov za varovanje zunanje meje, pa tudi ne delitve obveščevalnih podatkov med tistimi, ki opravljajo operativne naloge.
Ali je hrvaška meja tako prepustna, ker je geografsko zahtevna, ker nimajo ustreznih kapacitet ali ker preprosto gledajo stran? »Mislim, da zaradi vseh elementov. Hrvati se ukvarjajo z obvladovanjem turističnega toka in zagotovo nastane pomanjkanje kadra na meji. Vzporedno s tem pa ne smemo pozabiti, da so nezakoniti prestopi velik posel kriminalnih združb.« Meja pa ni mogoče neprodušno zapreti. »Upam, da bo slovenska politika sposobna izvajati učinkovit nadzor nad mejo. Zavedati se moramo, da bo povečano število migracij Slovenijo obremenilo operativno, varnostno in tudi finančno. Ni zanemarljivo, da se dejansko vse države, kjer je več migracij, spopadajo s problemom integracije v tamkajšnjo kulturo in tudi odklonskimi pojavi, hkrati pa se krepi skrajna desnica.« Če zajezitev tokov čez Hrvaško ne bi bila uspešna, so po njegovem mnenju smiselni pritiski prek Bruslja, da bo Hrvaška izvajala potrebne ukrepe na svoji meji in da bi tam Frontex, kot je v načrtih EU, ustrezno deloval.

- **Luknjasta meja. Mitja Felc. Delo, Ljubljana, 1. avgust 2018**

https://www.delo.si/mnenja/komentarji/luknjasta-meja-76147.html
Zaradi migrantske krize je Evropska unija na preizkušnji.
Da bo migrantska kriza tudi v prihodnje krojila (politično) dogajanje v veliki evropski družini, je razvidno tudi iz ostre izjave državnega sekretarja na notranjem ministrstvu Boštjana Šefica. Ta je opozoril, da bo Slovenija, če hrvaška stran ne bo učinkoviteje zajezila nelegalnega prečkanja državne meje, posegla po ukrepih, ki si jih nihče ne želi. »Na neki način bi to pomenilo zaprtje schengenske meje s Hrvaško,« je nadaljeval.
O tem, kaj to v praksi pomeni, obstajajo za zdaj le različne interpretacije, tudi špekulacije. A dokler so te napovedi bolj

sredstvo za politično taktiziranje, s katerim naj južna soseda dobi jasnejši signal, da je vzrok za tisoč nelegalnih prebežnikov, vsak mesec ujetih na slovenski strani meje, preveč luknjasta zelena meja, razloga za skrb bržkone še ni.
Naloga Frontexa je varovanje zunanjih meja Evropske unije in ne schengenskega območja.
Zaradi migrantske krize je Evropska unija na preizkušnji, na kakršni še ni bila. Prav neenotnost držav, nepripravljenih razporediti si bremena beguncev in migrantov, bo problem še poglabljala. Po najbolj črnogledih napovedih to pomeni začetek konca EU.
Ker ni (in je še dolgo ne bo, če sploh kdaj) enotne evropske migrantske politike, bodo države pri varovanju meja ravnale sebično. To bo glede na Šefičeve napovedi počela tudi Slovenija. Tudi zato, ker bi, denimo, bavarski notranji minister na mejo s Slovenijo poslal Frontex. Stališče Slovenije je tu jasno. Naloga Frontexa je varovanje zunanjih meja Evropske unije in ne schengenskega območja, za to je soodgovorna Slovenija.
Če se spomnimo začetka migrantske krize, je tudi Madžarska opozarjala, da je pritisk nelegalnih prebežnikov prevelik, od Evrope pa kaj dosti pomoči ni dobila, le signal: »Zavarujte meje!« In so jih. Dokler bo to edini način reševanja tovrstne problematike, bo imela Evropa velike težave.

- **»Kadarkoli bom odšla od doma, bom kriminalka«. Gašper Završnik. Delo, Ljubljana, 01. avgust 2018**

https://www.delo.si/novice/svet/kadarkoli-bom-odsla-od-doma-bom-kriminalka-77212.html

Na Danskem je danes v veljavo stopila prepoved zakrivanja obraza na javnih mestih.

Danes je 21-letna študentka **Sabina** v domovini postala »kriminalka«. Na Danskem je namreč začela veljati prepoved zakrivanja obraza v javnosti, ki jo je parlament sprejel konec maja. Sabina kljub zakonu in zagroženi kazni do 1340 evrov ne bo snela nikaba, saj ga dojema kot »znak povezanosti z Bogom« in »spiritualno dejanje«. Podobno naj bi ravnale tudi druge, sicer maloštevilne, muslimanke, ki si na Danskem zakrivajo obraz.
»Prepoved bo zelo vplivala na moje življenje. Kadarkoli bom odšla od doma, bom kriminalka. Poleg tega mi sporoča, naj se ne počutim dobrodošle v državi, v kateri sem se rodila in odraščala,« je za *Delo* povedala Sabina (priimka zaradi strahu pred nadlegovanjem ni razkrila), študentka pedagoške univerze v København in članica kolektiva Ženske v dialogu (Kvinder I Dialog), katerega namen je vzpostaviti dialog z javnostjo in zagovarjati pravico do nošenja nikaba na javnih mestih.
V kolektivu, ki ga sestavlja okoli 60 žensk, a vse ne nosijo nikaba, so prepričane, da bo prepoved zelo omejila vsakdanje življenje muslimank, ki si zakrivajo obraz. Ker z nošenjem nikaba ali burke v javnosti tvegajo, da jih ustavi policija in jim naloži kazen, se bodo ženske po njihovih besedah prisiljene odpovedati izobraževanju oziroma primorane dati odpoved na delovnem mestu. Zakon naj bi omejil tudi druge vsakdanje aktivnosti, kot sta na primer nakupovanje ali sprehajanje po ulici.
»Sili nas v izbiro: ali nikab ali vsakdanje življenje,« je poudarila Sabina.

Kazen do 1340 evrov

Zakon med drugim prepoveduje nošenje nikabov, balaklav, smučarskih mask, ki pokrivajo celoten obraz, obraznih mask in lažnih brad. Izjema so pustne in zaščitne maske ter zimska oblačila, kot so rute in šali. Zakon, ki se ga je prijelo ime »prepoved burke«, je predlagala manjšinska desnosredinska vlada, zanj je glasovala tudi skrajnodesničarska Danska ljudska stranka. Za prvo kršitev zakona je predvidena kazen v višini 134 evrov (1000 danskih kron), z vsako naslednjo pa se bo kazen stopnjevala do največ 1340 evrov.
Med argumenti za uveljavitev prepovedi so prevladovali varnostni pomisleki, očitki, da so muslimanke prisiljene v zakrivanje obraza, da je to zatiranje žensk in da nošenje nikaba oziroma burke ni skladno z danskimi vrednotami. Prepoved naj bi po mnenju predlagateljev pripomogla tudi k boljši integraciji muslimanov.
»Argumenti so nelogični in privlečeni za lase,« je dejala Sabina, ki zavrača trditve, da so ženske prisiljene v zakrivanje obraza. Pri tem se sklicuje na raziskavo, ki jo je pred leti naročila danska vlada. Pokazala je, da je nošenje nikaba in burke na Danskem svobodna odločitev žensk. Sama se je, kot edina v družini, za nošenje nikaba odločila pri devetnajstih. »Zame je nikab religiozno in spiritualno dejanje, ki sem ga izbrala kot način povezanosti z bogom. Zdaj, ko je zakon začel veljati, je zame tudi oblika protesta,« je povedala. Zavrača tudi argumente, povezane z (ne)varnostjo: »Nikab na Danskem nikoli ni bil varnostni problem. Ženske nimamo težav za identifikacijo pred oblastmi.«
Na Danskem naj bi si zakrivalo obraz okoli 200 žensk. Nikab naj bi, kot pravijo v skupini Ženske za dialog, nosilo okoli 50 muslimank v skoraj šestmilijonski državi. »Tako malo nas je, da se pravzaprav vse poznamo in smo ustanovile varne skupnosti, v katerih se podpiramo.«

Podobna prepoved tudi drugod po Evropi

Po besedah kritikov bo zakon vodil predvsem v kriminalizacijo muslimanskih žensk in bo še povečal stigmatizacijo. »Glavni razlog za sprejetje prepovedi je, da ne marajo tega, kar nikab simbolizira, in to je naša vera. Hočejo nas narediti nevidne v družbeni sferi,« je poudarila Sabina. Podobne prepovedi so pred tem sprejeli v Franciji, Belgiji, Avstriji in delno na Nizozemskem.
Odkar je bil zakon na Danskem sprejet, opažajo več sovražnega diskurza in islamofobije. Na drugi strani dobivajo več podpore dela javnosti, ki zagovarja pravico do svobodne izbire oblačenja. V kolektivu Ženske v dialogu, v katerem so muslimanke različnih starosti in profilov, nameravajo še naprej organizirati izobraževalne kampanje in delavnice ter proteste proti »diskriminatornemu« zakonu. »Vladi bi rade poslale signal, da bomo še naprej nosile nikab ter da zavračamo zatiranje in islamofobijo, kar ta prepoved je,« so poudarile.

- **Spotikavci v spomin na med vojno pomorjene Jude. Aleš Stergar. Delo, Ljubljana, 01. avgust 2018**

https://www.delo.si/lokalno/ljubljana-in-okolica/spotikavci-v-spomin-na-med-vojno-pomorjene-jude-77207.html

V Sloveniji je le dvesto od okoli 1500 Judov preživelo vojno vihro in holokavst.

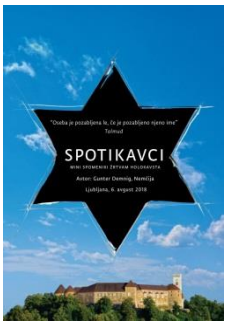

Slika: Spotikavci plakat FOTO: Arhiv Jkcl

V ponedeljek se bo v prestolnico simbolično vrnilo prvih 23 Judov, žrtev holokavsta. Na osmih lokacijah pred njihovimi zadnjimi znanimi prebivališči bodo položeni medeninasti tlakovci z njihovimi imeni in priimki – Spotikavci.
Med polagalci bodo tudi sorodniki žrtev in avtor Spotikavcev (Stolperstein), nemški umetnik **Gunter Demnig**, ki se žrtev nacizma spominja z namestitvijo spominskih medeninastih tlakovcev na pločnik pred stavbami z njihovim zadnjim naslovom. V 22 državah je namestil že več kot šestdeset tisoč spotikavcev, prvega leta 1992 v Kölnu, natančno pol stoletja po tem, ko je Heinrich Himmler odredil deportacijo Sintov in Romov v koncentracijska taborišča. Na vsakemu kamnu se vklesan zapis začne TUKAJ JE ŽIVEL … En kamen. Eno ime. Ena oseba.
Polaganju Spotikavcev bo v Judovskem kulturnem centru Ljubljana (JKCL) na Križevniški ulici sledila instalacija (587 utripajočih žarnic v ritmu zvočnega posnetka imen in priimkov) **Vadima Fiškina** in **Mirana Moharja** (Irwin), namenjena slovenskim žrtvam holokavsta, in razstava pomanjšanih rekonstruiranih portretov **Vuka Ćosića**.
V Sloveniji je le dvesto od okoli 1500 Judov preživelo vojno vihro in holokavst. Številni so zaradi subjektivnih in objektivnih razlogov Jugoslavijo zapustili po vojni; na marsikateri odhod so vplivali montirani procesi proti judovskim podjetnikom. Zaradi migracij znotraj Jugoslavije je Judovska skupnost Slovenije, ki je nastala leta 1954, kulturno precej mešana in ena najmanjših v Evropi. Uradno članstvo šteje kakih 150 ljudi, vse skupaj pa naj jih ne bi bilo več kot 300, čeprav jih je aktivnih manj kot 50, navaja **Robert Waltl** iz JKCL in Mini teatra.

Slika: Skoraj devet desetin slovenskih Judov je med drugo svetovno vojno umrlo v taboriščih. FOTO: Arhiv Jkcl

Waltl pravi, da je svoje judovske korenine odkril šele pred leti, odtlej pa si je zadal nalogo »raziskati ne samo individualne zapuščine, ampak poskrbeti, da judovska kultura, ki je v Sloveniji zapustila svojo sled, dobi pomembnost, ki bi jo morala, in to ne samo skozi tradicionalne rituale, ampak v luči sodobne družbe, ki posebej izpostavlja inovacijo in kreativnost. Vrednote niso blago in niso blago na tržnici, so duhovne dobrine in so si kot take med seboj precej enakovredne«. Pomemben se mu zdi »čim večji trud za izboljšanje judovskega znanja in samozavedanja, kjer se je treba vedno znova posvetiti temeljem. Judovsko življenje sicer ni preprosto, vendar lahko zato še toliko bolj pomaga pri vsakodnevni bitki z življenjem«.
Waltlova umetniška in življenjska filozofija pravi, da je kultura ukvarjanje z višjimi stvarmi, ki presegajo okvire običajnega obstoja, to je odkrivanje novih prostorov človekovih možnosti, predvsem da bi se izognili terorju osvojenih klišejev. Glede na vlogo JKCL trdi, da je kultura sredstvo za ustvarjanje tolerance. Osebno meni, da je za razliko od religije kultura dar razpravljanja o različnih vprašanjih z različnimi ljudmi, ampak tudi pravi način življenja, prava življenjska pot.
Druga svetovna vojna za slovenske Jude pomeni prelomnico. Skoraj devet desetin slovenskih Judov je umrlo v taboriščih, večina tistih, ki so jo preživeli, pa se je odselila v tujino, predvsem v Izrael. Na ozemlju današnje Slovenije so Judje v smislu populacijske entitete po besedah Waltla zaznamovani s svojo večinoma fizično odsotnostjo. Iz zelo pestre zgodovine judovstva izstopata sorazmerno številna judovska navzočnost v 11. in 12. stoletju in sorazmerno malo pregonov do konca 14. stoletja.
V srednjem veku niso Judje nikoli živeli izključno znotraj judovskih ulic, ki so velikokrat predstavljale konglomerat različnih ljudi (in s tem veroizpovedi). Deloma so govorili takratno slovenščino in celo nosili slovanska imena, niso bili lastniki samo hiš, v katerih so živeli, temveč so posedovali tudi obdelovalne površine. Prav tako niso bili zgolj (stereotipni) trgovci in posojevalci denarja, ampak tudi obrtniki in fizični delavci. Po izgonih med letoma 1496 in 1515 datira edina strnjena judovska poselitev v Prekmurju v sredino 18. stoletja.

Slika: V srednjem veku niso Judje nikoli živeli izključno znotraj judovskih ulic, ki so velikokrat predstavljale konglomerat različnih ljudi. FOTO: Karin Richert

Ob štetjih prebivalstva v 19. stoletju se je registrirala judovska veroizpoved in ne narodnost; marsikateri Jud na Slovenskem se je takrat izrekel za ateista ali agnostika, precej je bilo tudi prestopov v krščanstvo. Dejansko število Judov je bilo verjetno višje od statističnih podatkov. Glede na popis prebivalstva iz leta 2002 se je 99 državljanov izreklo za Jude na podlagi veroizpovedi, od teh pa se jih je le 28 opredelilo za Jude po narodnosti. Neuradne ocene so sicer nekoliko višje.
Judovska skupnost Slovenije je po besedah Roberta Waltla popolnoma neaktivna in nima svojih prostorov za delovanje. Ko je izgubila prostor, kjer je bila sinagoga, kasneje pa tudi vse ostalo premoženje, je Waltl našel prostor za toro v prostorih JKCL, kjer se zdaj že tri leta odvijajo obredi ob judovskih praznikih in za šabate. Pred odvozom na smeti so rešili tudi nekaj knjig, ki so zdaj del knjižnice JKCL, katerega obisk raste iz leta v leto, lani so imeli samo poleti več kot 4000 obiskovalcev.
Najbolj žgoč problem judovske skupnosti po besedah Waltla ostaja asimilacija: posamezni Judje so do lastnega izvora izjemno previdni ali pa jim preprosto ne pomeni dovolj. Je pa po njegovih besedah ohrabrujoč porast verske samozavesti v generaciji mladih Judov. Zdi se mi, da je ta nedavno ugotovila, da končno vendarle živimo v demokratični državi, tako da se počutijo pri svojem seganju proti lastnim koreninam že zelo varne.
Še vedno pa je veliko odvisno od naporov posameznikov in ustanov. In tu je Robert Waltl našel svoje poslanstvo. V JKCL želijo izobraževati, proučevati in predstavljati množico vidikov, ki so povezani s holokavstom in njegovimi izjemnimi vplivi na družbo. Holokavst je bil kot eden izmed najpomembnejših dogodkov ne le 20. stoletja, ampak celotne človeške zgodovine, poskus nepredvidljivih razsežnosti iztrebiti celoten narod in njegovo kulturo. Pretresel je temelje naše civilizacije in že zaradi samih vzrokov se proučevanje holokavsta ne sme zaustaviti.
JKCL, ki ga je na pobudo Waltla leta 2013 ustanovila skupina posameznikov, služi Judom, ki živijo v mestu, kot tudi drugim obiskovalcem družbenega življenja z zagotavljanjem inovativnih, zabavnih in izobraževalnih vsebin, pri čemer se opira na gledališke in lutkovne predstave, koncerte, predavanja, srečanja, praznovanja in skupinska druženja. Prvi partner, ki ima pri izvedbi programov JKCL največjo vlogo, je Mini teater, ki skrbi za prostor, osebje in podporo.
Mini teater, ki ima v svojem umetniškem programu že od samega začetka v programu poseben program pri sprejemanju Drugega, Drugačnega, je tako idealen partner ne le s svojimi prostorskimi in tehničnimi možnostmi, ampak v zadnjih letih pripravi najmanj eno predstavo, ki se neposredno navezuje na holokavst. Lani je bil to Judovski pes, letos bo to koprodukcijska predstava s PG Kranj in MG Ptuj, Naš razred, katere premiera bo v Mini teatru 2. septembra, na evropski dan judovske kulture.

Dnevnik, Ljubljana

- **Kučan: Evropska unija je v krizi. STA. Dnevnik, Ljubljana. 27. julij 2018**

https://www.dnevnik.si/1042834371/Slovenija/kucan-evropska-unija-je-v-krizi

Bivši predsednik republike Milan Kučan se je v Novem mestu v okviru tamkajšnjih poletnih večerov v četrtek udeležil predstavitve knjige Bojana Brezigarja Šest dni v Kataloniji. Kot je med drugim dejal, je EU v krizi, kar kaže odnos EU in Evropske komisije ob dogajanju v Kataloniji in reakciji Španije ob poskusu njenega osamosvajanja.
Delovanje EU v smeri vrednot v Evropskem parlamentu vodilne Evropske ljudske stranke se je po Kučanovem mnenju pokazalo ne samo pri Kataloniji, temveč tudi v drugih primerih, s katerimi se je v zadnjem obdobju soočila EU. Pri tem je navedel tako primer Poljske in Madžarske kot arbitražnega reševanja slovensko-hrvaškega spora o meji.
»Je vladavina prava ena temeljnih vrednot, ki jih mora varovati EU, ali ne? Ne glede na to, komu je to pogodu ali ni. In spet vprašanje, predsednik hrvaške vlade je član ljudske internacionale. Gre za neko naklonjenost, ki je očitna v tem odnosu,« je dejal.
»Se pravi EU in (predsednik Evropske komisije Jean-Claude) Juncker se postavita na stališče, da je to dvostranski problem.« To je bil dvostranski problem le do arbitraže. "Arbitraža je bila na podlagi tega, kar je zahtevala in kar sponzorirala sama EU. In potem ena stran s tem ni zadovoljna, in ti rečeš, da je to dvostranski problem," je še opozoril Kučan.
Po njegovem mnenju se je EU odmaknila od svojih temeljnih vrednot
EU se je po njegovem mnenju odmaknila od svojih temeljnih vrednot in tega, za kar je bila ustanovljena. Ni več varuhinja vladavine prava in drugih vrednot, temveč "ekonomska interesna skupnost", ki deluje v smeri vrednot Evropske ljudske stranke oz. t. i. »črne internacionale«, je dejal.

Izhodišče za odziv slovenske politike na takšno dogajanje bi morala biti po njegovem mnenju ugotovitev, "da je na katalonskem primeru na preizkušnji evropska demokracija". Demokracija »ni dana enkrat in za vedno in jo je potrebno dokazovati ob vsakem primeru in vedno znova«, je pristavil.
»Skratka, vidim vrsto kamenčkov, ki se spodmikajo, in vidim erozijo EU na tistem temelju, na katerem počiva. Ekonomija, skupni trg, finance, evro in tako naprej. Vse to je lepo, ampak brez tega jaz mislim, da EU in tudi marsikatera država v Evropi nima nobene perspektive. In zato se vračam k svoji oceni in stališču, da je na katalonskem primeru na preizkušnji evropska demokracija.«
Kučan je ob tem izrazil upanje, da bodo na evropskih volitvah prihodnje leto »vendarle izvoljeni ljudje, ki imajo še nek odnos do tega.«

- **Španija bo odstranila rezila z ograje na meji z afriškima eksklavama. STA. Dnevnik, Ljubljana, 27. julij 2018**

https://www.dnevnik.si/1042834384/Svet/spanija-bo-odstranila-rezila-z-ograje-na-meji-z-afriskima-eksklavama
Španija se bo kljub četrtkovemu navalu migrantov v njeno eksklavo Ceuta v Maroku držala načrtov in odstranila ostra rezila z žičnatih ograj na meji s Ceuto in drugo eksklavo Melilo.
»Ne navajam rad terminov, ker to pogosto vodi v razočaranje, a odstranitev je treba izvršiti takoj,« je v radijskem pogovoru v četrtek zvečer dejal španski notranji minister **Fernando Grande-Marlaska.**
V Ceuto je v četrtek z maroškega ozemlja nasilno vdrlo več kot 600 migrantov. Po navedbah policije je bil to eden največjih in tudi najbolj nasilnih vdorov beguncev v eno izmed eksklav v Gibraltarski ožini, poroča nemška tiskovna agencija *dpa*.
Vlada v Madridu zagotavlja, da je mogoče raven varnosti ohranjati tudi z manj okrutnimi sredstvi, je v pogovoru še povedal Grande-Marlaska. Očitke opozicije, da je španski sistem sprejemanja migrantov spričo naraščajočega števila beguncev v zadnjih mesecih pred zlomom, je minister aktualne socialistične vlade zavrnil. Konservativnim predhodnikom na oblasti je notranji minister očital, da niso sprejeli nobenih ukrepov za spopad s tem predvidljivim razvojem dogodkov.
Rezila enkrat že odstranjena
Načrte o odstranitvi rezil z žičnatih ograj je socialistična vlada napovedala sredi junija, teden dni potem, ko je položaj prevzel premier **Pedro Sanchez**.
Več kilometrov dolgo žičnato ograjo na meji med maroškim ozemljem in španskima Ceuto in Melilo so z rezili prvič opremili leta 2005. Dve leti zatem so jih zaradi vse večjih kritik odstranili, nato pa je konservativna vlada M**ariana Rajoya** leta 2013 na meji znova postavila Natovo žico z rezili.
Migranti se ob poskusih preplezati dobrih šest metrov visoko žico vedno znova poškodujejo. Po navedbah organizacij za človekove pravice in zdravnikov so nekateri med njimi celo izkrvaveli. Kljub tej nevarnosti se dotok ljudi, večinoma iz držav južno od Sahare, ne ustavlja.

- **Sprememba migracijskih tokov: Po Italiji še Španija prosi Evropo za pomoč. Aleš Gaube. Dnevnik, Ljubljana, 30. julij 2018**

https://www.dnevnik.si/1042834734/svet/sprememba-migracijskih-tokov-po-italiji-se-spanija-prosi-evropo-za-pomoc
Italija ni več država, kamor prispe največ migrantov. Po zaostritvi imigrantske politike v Italiji je to zdaj Španija. Vlada v Madridu ne pričakuje, da se bo ta trend letos spremenil, zato se pripravlja na odpiranje novih centrov za oskrbo migrantov.
Španija je ta mesec ponovno prevzela prvo mesto med evropskimi državami, kamor prispe največ migrantov. Zgolj v zadnjih dveh mesecih je v državo prispela polovica od vseh 21.000 migrantov, ki jih je Španija letos naštela na svojih tleh. To je kar 3000 migrantov več, kot jih je letos prispelo v Italijo. Španija je tako v letošnjih prvih sedmih mesecih naštela trikrat več prihodov migrantov kot v enakem obdobju lani, medtem ko je število prihodov v Italijo upadlo za 80 odstotkov. Zaradi povečanega števila migrantov španska vlada pripravlja nove centre za njihovo oskrbo. V uradnem Madridu namreč ne računajo, da bi se trend povečanega prihoda migrantov letos še spremenil.
Spremembe zaradi politike dveh italijanskih vlad
Razlog za spremembo migracijskih tokov skozi Sredozemsko morje je v številnih politikah, s katerimi je prejšnja leva italijanska vlada začela poskušati zmanjševati tok migracij, nova populistična vlada pa jim je dodala še svoje ukrepe. Nekdanja vlada **Mattea Renzija** in njen notranji minister **Marco Minitti** sta z libijskimi milicami dosegla dogovor, da v zameno za italijanski denar migrantov ne pošiljajo naprej čez morje, temveč jih zadržujejo na kopnem. Evropska unija je nato skupaj z Italijo priskočila na pomoč libijski obalni straži z novimi čolni za patruljiranje.
Vlada **Giussepeja Conteja** je pod taktirko notranjega ministra **Mattea Salvinija** nadaljevala predvsem politiko zapiranja pristanišč za rešene migrante na ladjah nevladnih organizacij, prav tako je za kratek čas prizemljila evropsko pomorsko operacijo Sophia. Sprejemati ni hotela ladij nevladnih organizacij in jih je hotela napotiti na Malto, s čimer je zanetila evropski diplomatski spor, ki so ga pomagale s prevzemom migrantov rešiti Španija, Francija in Portugalska.
Sanchez želi dodatno pomoč
Migranti iz podsaharske Afrike se v Španijo večinoma podajajo s severnih obal Maroka, kjer morajo na najožjem delu med Evropo in Afriko na gumenjakih prečkati dobrih 13 kilometrov. Druga možnost, da se znajdejo na evropskih tleh, je, da v Afriki preplezajo šest metrov visoki žičnati ograji, ki stojita med Marokom in španskima eksklavama Ceuto in Melillo. Prejšnji teden je v Ceuti v množičnem poskusu preplezanja ograje uspelo Evropo doseči 600 ljudem. Nekaj dni pozneje je španska mornarica med Gibraltarjem in Alboranskim morjem rešila 1500 migrantov. Čeprav ima vlada socialista **Pedra Sancheza** eno bolj migrantom prijaznih politik, vendarle iz Madrida zadnja dva meseca opozarjajo, da Španija ne more prevzeti vseh migrantov.
S svojimi opozorili je bila Sanchezova vlada do zdaj delno uspešna. Evropski voditelji so Španiji ponudili vso pomoč pri obvladovanju večjega števila migrantov že na junijskem evropskem svetu. Julija so tako v evropskem proračunu že zagotovljenim 692 milijonom evrov za obvladovanje migracijskim tokov v Španiji dodali še 24 milijonov za prehrano,

medicinsko pomoč in nastanitvene zmogljivosti migrantov v Ceuti in Melilli. Zdaj je Španija evropsko komisijo zaprosila še za dodatno nujno pomoč, ki jo v Bruslju še preučujejo. Maroko, od koder se migranti odpravljajo v Evropo, tako visoke pomoči za upravljanje migracij ni bil deležen. V desetih letih, odkar ima kraljevina z EU vzpostavljen partnerski odnos na področju migracij, se je v Rabat steklo le 70 milijonov evrov.

Casadova protimigrantska retorika

Vladi socialista **Pedra Sancheza** doma povzroča preglavice tudi vodja opozicijske ljudske stranke **Pablo Casado**, ki močno kritizira Sanchezovo politiko do migrantov. Sprejetje v Italiji zavrnjene ladje Aquarius z afriškimi migranti naj bi povzročilo »vlečni učinek«. Casado zahteva temeljitejše varovanje evropskih zunanjih meja, saj naj bi v Afriki po njegovih besedah čakal »milijon beguncev, da prek libijskih obal po novi poti pride v Španijo«. Španija ne more sprejeti vseh Afričanov, ki prihajajo v Španijo iskat boljšo prihodnost, pravi Casado.

- **V Makedoniji 30. septembra posvetovalni referendum o imenu države. STA. Dnevnik, Ljubljana, 30.07.2018**

https://www.dnevnik.si/iskalnik?timespan=brez-omejitve&date_begin=&date_end=&edition=None&author_name=&tags=&q=makedonija

Makedonski parlament je danes podprl predlog glede posvetovalnega referenduma, na katerem bodo volivci 30. septembra oddali svoj glas, ali podpirajo sporazum o imenu Makedonije med Skopjem in Atenami. Predlog je podprlo 68 poslancev, medtem ko je opozicija bojkotirala glasovanje.

- **Slovenija ima scenarije »zapiranja meje«, če se Hrvaška ne bo bolj potrudila. Aleš Gaube, Uroš Škerl Kramberger. Dnevnik, Ljubljana, 1. avgust 2018**

https://www.dnevnik.si/1042834881/slovenija/slovenija-ima-scenarije-zapiranja-meje-ce-se-hrvaska-ne-bo-bolj-potrudila

Slovenija ima za primer nadaljevanja prihoda povečanega števila neregularnih migrantov iz Hrvaške pripravljenih več scenarijev krepitve nadzorovanja meje s Hrvaško. Kdaj bi jih lahko uporabili, katere in koliko bi se moralo povečati število neregularnih migrantov iz Hrvaške, na notranjem ministrstvu ne razkrivajo.

Državni sekretar na notranjem ministrstvu (MNZ) Boštjan Šefic je napovedal sprejetje novih ukrepov za varovanje meje s Hrvaško, ki bi pomenili zaprtje schengnenske meje s Hrvaško. Kot glavni razlog je Šefic po poročanju Radia Slovenija navedel preveliko število ujetih prebežnikov, ki v Slovenijo prihajajo iz Hrvaške. Skoraj tisoč prestreženih prebežnikov je odločno preveč, je dejal Šefic in dodal, da podatek kaže na to, da naša južna soseda kljub trudu ne opravlja svojega posla.

Šefic je takšno opozorilo dodatnih ukrepov podal dva meseca po tistem, ko je število ujetih neregularnih migrantov na slovenskem ozemlju v maju doseglo vrhunec – zajeli so 1158 ljudi. Že junija je število ujetih migrantov upadlo na 885, kar je po oceni policije posledica dodatnih ukrepov za preprečevanje nedovoljenih migracij na zahodnem Balkanu.

Če se bo število prehodov na slovensko ozemlje še naprej povečevalo, je Šefic napovedal nove nujne ukrepe, ki pa za Slovenijo ne bodo lahki. Da bi se popolnoma dalo zapreti zunanjo schengensko mejo s Hrvaško, kot dopušča državni sekretar na notranjem ministrstvu, pa ne verjame strokovnjak za varnostna vprašanja dr. Iztok Prezelj. »Meje popolnoma ne moremo zapreti,« pravi Prezelj.

Na ministrstvu so pojasnili, da imajo za primer poslabšanja stanja na področju migracij pripravljene scenarije in ukrepe, aktivirali pa jih bodo glede na razmere in oceno stanja.

Do novih ukrepov s pogledom na sever in jug

Ne da bi podrobneje pojasnili, so na ministrstvu za notranje zadeve (MNZ) v grobih obrisih zapisali, da bodo prihodnji ukrepi podobni tistim, ki jih Slovenija že zdaj izvaja na zeleni meji (patrulje, op. p.), v notranjosti države (iskanje morebitnih neregularnih migrantov s patruljami, op. p.), na mejnih prehodih (poostren nadzor, op. p.) in s pomočjo tehničnih ovir (preprečevanje prehajanja migrantov z žičnato ograjo, op. p.). Hkrati bodo okrepili aktivnosti na evropski ravni in na bilateralni ravni, s katerimi želijo preprečiti sprejemanje enostranskih rešitev posameznih držav, ki negativno vplivajo na druge države.

Slovensko ukrepanje je po Prezljevem mnenju odvisno predvsem od dogajanja severno in južno od nas. »Tako kot so se meje kot domine odpirale, ko je Angela Merkel povabila migrante, da pridejo, so se pozneje meje tudi zapirale.« Slovenija po Prezljevem mnenju z napovedjo zaprtja meje s Hrvaško kaže, da bo nadzor schengenske meje s Hrvaško dala v višjo prestavo. To pa je tudi njena dolžnost, dodaja Prezelj. Po njegovi oceni bodo morebitni novi slovenski ukrepi vključevali še ostrejši policijski nadzor, večjo uporabo tehnične opreme, več preletov s helikopterji, prav tako pa bi utegnilo pri nadzoru meje pomagati še več vojakov, ki bi lahko za nadzor meje uporabljali tudi svojo termovizijsko opremo, ki pomaga pri odkrivanju ljudi ponoči.

Grožnje zapiranja meje dokaz, da ni konstruktivnega dialoga

»Nobeden od ukrepov na meji ne sme kršiti človekovih pravic,« opozarja **Jerneja Turin** iz Amnesty International Slovenije (AIS). »Napovedi MNZ pa nas skrbijo, saj že zdaj zaznavamo, da na meji prisilno zavračajo prosilce za azil. To je v nasprotju z mednarodnim pravom, saj nekaterim beguncem omejuje dostop do azilnih postopkov.« Organizaciji AIS in Pravno-informacijski center (PIC) sta pred kratkim izdali poročili o ukrepih na meji. Ugotovili sta, da slovenska policija mnogim migrantom dostopa do azilnih postopkov ne omogoča. Namesto tega jih vrača na Hrvaško, ta pa jih »odvrže« v Bosno in Hercegovino. »Grožnje z zaprtjem schengenske meje kažejo, da države nimajo konstruktivnega dialoga,« pravi direktorica PIC **Katarina Bervar Sternad**.

»Namesto da bi se na Hrvaškem končno vzpostavil dostopen azilni sistem, se tej državi dopušča, da odgovornost za begunce prenaša na druge države EU. Poleg tega pa pravice beguncev krši na grozovit način – s pretepanjem, krajami in grožnjami. Slovenija si ne sme zatiskati oči pred tem, da je soodgovorna za nasilje nad begunci, ki se izvaja na Hrvaškem. Namesto groženj z zaprtjem meja bi morala svoj dialog usmeriti v vzpostavljanje dostopnega in kakovostnega azilnega sistema na Hrvaškem,« opozarja Bervar-Sternadova. Dejstvo, da naj bi imela Hrvaška kot zunanja država EU v preteklem letu le 880

prosilcev za mednarodno zaščito, Slovenija kot schengenska država pa 1470, se ji zdi jasen dokaz, da na Hrvaškem ni dejanskega dostopa do postopka mednarodne zaščite.

Koliko prebežnikov je preveč?

Če je tisoč ujetih prebežnikov na meji za Slovenijo preveč, kaj je potem tista sprejemljiva meja ujetih migrantov, zaradi katerih novi ukrepi na slovensko-hrvaški meji ne bi bili nujni? Na notranjem ministrstvu pojasnjujejo, da ne štejejo zgolj številke. »Število nezakonitih migrantov ni edini element, na podlagi katerega se določeni ukrepi sprejemajo, treba je spremljati tudi druge okoliščine in redno ocenjevati celotno situacijo,« pravijo na MNZ.

»Kaj je preveč prebežnikov, je objektivno-subjektivna kategorija,« pojasnjuje Prezelj. Šefičeve navedbe razume predvsem v luči objektivnih zmožnosti države, da zagotovi zadostne procesne in namestitvene zmogljivosti tistih prebežnikov, ki bi se odločili zaprositi za azil: »Država ima precej natančen občutek, koliko jih lahko nastani.« Subjektivna pa je po drugi strani presoja zadostnega števila prestreženih migrantov po mnenju Prezlja zato, ker bi se lahko na seji vlade odločalo drugače in bi se morda sprejela odločitev, da se sprejme vse migrante.

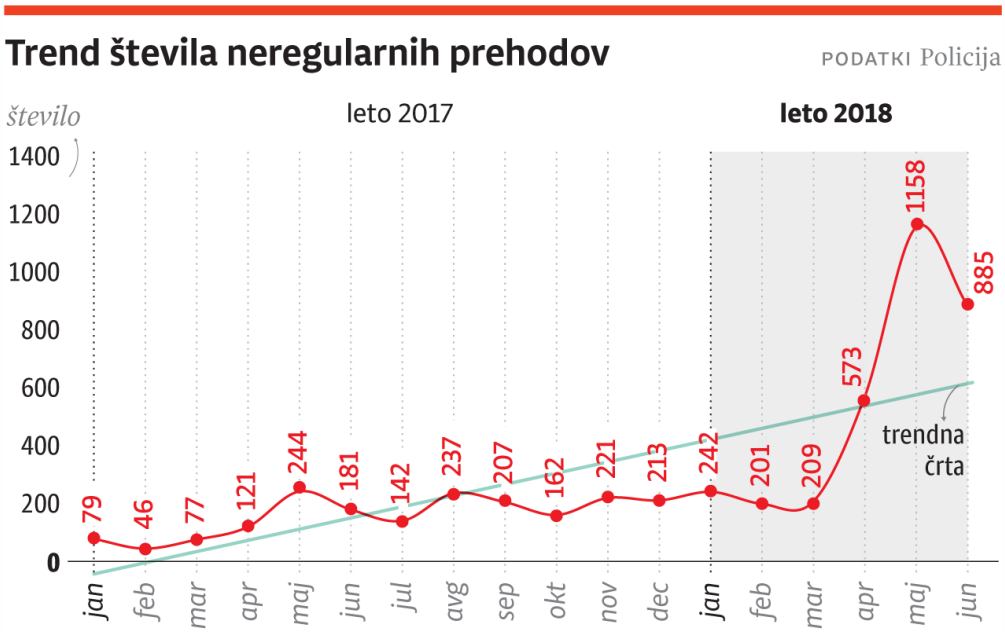

Slovenija noče pomoči Frontexa

Iz Avstrije že prihajajo signali, da bi tamkajšnja vlada utegnila še zaostriti nadzor na meji s Slovenijo, Slovenija pa zdaj podobne signale pošilja Hrvaški. Ob tem sicer naša država zavrača možnost, da bi na slovenskem ozemlju nastanili enote evropske mejne in obalne straže Frontex, temveč bi jih želeli – tako kot ob veliki migracijski krizi pred tremi leti – ponovno videti na evropskih zunanjih mejah, torej na hrvaški meji s Srbijo in BiH. Območje ukrepanja enot Frontexa sicer ni omejeno zgolj na države z zunanjimi evropskimi mejami, temveč lahko za njihovo pomoč zaprosijo vse države članice EU. Zakaj torej Sloveniji ni v interesu, da bi enote Frontexa varovale slovensko-hrvaško mejo? **Iztok Prezelj** odgovarja, da se pri toku migracij, ki jih primerja s pipico, države z načinom zapiranja odločajo, kje bodo ustvarile lokalno krizno žarišče. »Če je za Avstrijo ugodneje, da se z migranti ukvarja Slovenija, je za Slovenijo ugodneje, da se z njimi ukvarja Hrvaška,« razlaga Prezelj. S prenašanjem migrantskega vprašanja na jug si države zmanjšajo svoje stroške, hkrati pa odgovornost prenesejo na druge.

- **Nekoliko več denarja za znanost, a še vedno na repu Evrope. Uroš Škerl Kramberger. Dnevnik, Ljubljana, 1. avgust 2018**

https://www.dnevnik.si/1042834857/slovenija/nekoliko-vec-denarja-za-znanost-a-se-vedno-na-repu-evrope

Znanstvenikom bo odhajajoča vlada namenila 3,7 milijona evrov več denarja. Ta znesek je majhen in ne rešuje finančnih težav, opozarjajo znanstveniki. Slovenija je po financiranju znanosti še vedno na repu evropskih držav. Vendar je trend pozitiven, saj se po letu 2016 sredstva za znanost spet povečujejo. Vprašanje pa je, kaj bo znanstvenikom prinesla prihodnja vlada.

Odbor vlade za gospodarstvo je pred kratkim odločil, da se bo za več kot dvajset odstotkov povišalo financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti v okviru projekta stabilnega in kompetitivnega financiranja raziskovalne dejavnosti. S tem vlada izpolnjuje svoje zaveze do znanstvenikov, ki jih je dala ob ostrem protestiranju udeležencev shoda za znanost. Z aktualnim povečanjem bo znanstvenikom dostopnih 3,7 milijona evrov več. »Tako bo zagotovljeno nemoteno financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti do konca letošnjega leta, ko se omenjeni projekt zaključi,« so sporočili iz vladne palače. Celoten projekt, ki poteka več let, je sicer vreden sedemdeset milijonov evrov. Večina denarja je bila že izplačana. Letos je bilo v izhodišču za projekt namenjenih 15,2 milijona evrov.

V družbi Španije in Madžarske

»Vsaka dodatna sredstva so zelo dobrodošla! 3,7 milijona je malo, a bo morda za malenkost zavrlo beg možganov,« pravi predsednik znanstvenega sveta Instituta Jožef Stefan (IJS) **Dragan Mihailović** in dodaja: »Tudi s tem dodatkom ostajamo na repu po stopnji financiranja pridobivanja novega znanja in tehnološkega razvoja iz državnih sredstev.«
Tudi direktor IJS **Jadran Lenarčič** je zgolj zmerno optimističen. »Gre predvsem za realizacijo zavez, ki jih je dala vlada v preteklem letu in še niso bile v celoti realizirane. V vsakem primeru pa sem zadovoljen, da problematiko financiranja znanosti vlada sploh obravnava. Zlasti glede na to, kaj se je na tem področju dogajalo po letu 2011,« pravi Lenarčič. V tem obdobju je financiranje znanosti v Sloveniji strmo upadlo, sredstev je bilo celo za četrtino manj, agencija za raziskovalno dejavnost ARRS pa je morala opuščati razpise. »Slovenci smo skupaj s Španci in Madžari najbolj nazadovali v financiranju znanstvenega raziskovanja in razvoja v Evropi,« pravi Lenarčič. »Številke, ki jih navaja vlada, ne rešujejo problema, ki je nastal v teh letih. Potrebovali bi večletni načrt občutnega povečevanja javnega financiranja in prenovo nacionalne strategije z akcijskim načrtom,« ocenjuje Lenarčič.
Kaj bo storila nova vlada?
Direktor Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) **Oto Luthar** je pojasnil, da bodo iz navedenih sredstev financirani raziskovalni programi, »ki pa so v veliki meri zgolj nekoliko večji in dalj časa trajajoči projekti«. »Glede na to je izraz stabilno financiranje neprimeren, saj ni jasno, koliko denarja bo na koncu temu res namenjeno,« pravi Luthar. Financiranje temeljnih raziskovalnih projektov (projektov, ki niso usmerjeni v »končne izdelke«, ampak v temeljno znanost) bo višje za 1,2 milijona evrov; višja bosta tudi financiranje ciljnih raziskovalnih projektov in cena »raziskovalne ure«, torej dela posameznega raziskovalca. »Gre za pozitiven trend, ki pa ga nova vlada lahko ustavi že z enim samim sklepom. Tudi zato tovrstno 'reševanje' razumem predvsem kot občasno odzivanje na naša opozorila in ne kot sistematično urejanje dolgoročnega financiranja znanosti,« pravi Luthar. Njegov kolega Jadran Lenarčič je sicer glede ravnanja nove (prihodnje) vlade bolj optimističen. »Videti je, da so si stranke, ki so bile uspešne na volitvah, enotne v zavezah za povečanje javnega financiranja raziskovalne dejavnosti, zato pričakujem konkretne rešitve šele z nastopom nove vlade,« pravi Lenarčič.
Na agenciji ARRS so pojasnili, da so bila dodatna sredstva že predvidena v proračunu ARRS za leto 2018. Ta znaša 166,7 milijona evrov. »Sredstva ARRS so letos v primerjavi z letom 2016, ko smo imeli prvo povišanje proračuna po letu 2011, višja za 12,5 odstotka,« so sporočili z agencije.
Dijaki z medaljami na kemijski olimpijadi
Slovenski dijaki so na mednarodni kemijski olimpijadi, ki je potekala od 19. do 29. julija, osvojili kar tri medalje, so sporočili iz Zveze za tehnično kulturo Slovenije (ZOTKS). **Martin Rihtaršič** in **Vid Kermelj** z Gimnazije Škofja Loka sta osvojila srebrni odličji, **Jože Gašperlin** z Gimnazije Kranj pa je osvojil bron. Poleg njih je na olimpijadi tekmovala tudi **Nastja Medle** z Gimnazije Novo mesto. Jubilejne 50. kemijske olimpijade, ki je potekala na Univerzi Comenius v Bratislavi in na Univerzi za kemijo in tehnologijo v Pragi, se je udeležilo šestinsedemdeset držav in šest držav opazovalk. Slovensko ekipo sta spremljala dr. **Berta Košmrlj** in dr. **Andrej Godec** s Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo v Ljubljani, je še sporočila ZOTKS.

VEČER, Maribor

- **Varovanje meje: Če kaj, se prisilna vračanja nadaljujejo. Večer, Maribor, 31.7.2018**

https://www.vecer.com/varovanje-meje-ce-kaj-se-prisilna-vracanja-nadaljujejo-6532548

Novi podatki policije potrjujejo prelom v obravnavi ljudi na slovenski meji junija. Prostovoljci in humanitarci v Veliki Kladuši v BiH pravijo, da pričevanja ljudi na begu kažejo, da se protipravni "pushbacki" julija niso ustavili.
Potem ko se je prejšnji teden vrnila skupina sirskih beguncev, so bili trije fantje tako hudo pretepeni, da so potrebovali zdravniško oskrbo. Ker je **Barbara Vodopivec** v Veliko Kladušo prišla z avtom, jih je odpeljala do zdravstvenega doma, pojasni. Antropologinja opiše, kaj je v Evropi, znotraj mej EU, pričakalo begunce: prišli so do Slovenije, zaprosili za azil, bili predani nazaj hrvaški policiji, ta jih je pretepla in pregnala nazaj v BiH. "Eden od fantov je imel veliko grdih modric po nogah, hrbtu in trebuhu, drugi je težko dihal, ker ga je, kot je opisal, hrvaška policija močno zabila v njihov kombi, tretji je imel hud glavobol, ker naj bi mu bil policaj stal na glavi," ponovi zgodbe o nasilju in poniževanju.
Na videz arbitrarna ravnanja slovenske policije
Z njimi se na meji med BiH in Hrvaško srečujejo tako rekoč vsak dan. "Tudi če slovenska policija ni nasilna, je soodgovorna za nasilje, ki ga nad ljudmi, ki jim jih vrnejo, izvajajo hrvaški policisti. Ljudem vzamejo vse, tudi dostojanstvo," pravi Barbara Vodopivec. V Slovenijo se je vrnila v nedeljo. O poniževanju, jemanju telefonov, oblek, obutve in denarja ter nasilju hrvaške policije govorijo številna poročila, tudi poročilo hrvaške varuhinje za človekove pravice. Potem ko so ljudje v Veliki Kladuši izvedeli, da je iz Slovenije, so sami prišli do nje z dokumenti, ki so pričali, da so bili v Sloveniji. Spraševali so jo: "Je azil v Sloveniji res zaprt?"
Pričevanja o nasilju nad ljudmi
V petek je organizacija No name kitchen objavila še eno od pričevanj o nasilju hrvaške policije. Tokrat gre za pričevanje Kurdinje, ki je s svojo družino prebegnila iz Irana. Mama in oče sta na poti skupaj s polnoletnima hčerko in sinom ter z najmlajšo, 15-letno hčerko. Pred dnevi jih ujela hrvaška policija. Tako moške kot ženske v večji skupini so prisilili, da so se slekli do golega in jih otipavali. Eno skupino moških so nato pretepli v policijskem obroču, druge so odpeljali v hribe. Ko so jih spodili iz policijskega kombija, je najmlajša hčerka poskušala preprečiti, da bi tepli njenega očeta, a so z udarci stolkli tudi njo. To pričevanje prihaja hkrati s poročilom organizacije Save the children v Italiji, ki opozarja, da brutalnost francoske policije na meji z Italijo postavlja številne, tudi mladoletne begunke in migrantke v položaj, ko jih tihotapci in drugi ljudje lažje izkoriščajo za spolne usluge v zameno za možnost nadaljevanja poti proti cilju - varnosti.

Kot je sistematično zabeleženo v poročilih Pravno-informacijskega centra in Amnesty International, so od junija ljudje, ko želijo zaprositi za mednarodno zaščito, deležni odgovorov prevajalcev ali policije, da azila v Sloveniji ni, ali jih zavajajo, da jih bodo odpeljali v Ljubljano, a jih nato predajo hrvaški policiji. "Če kaj, si upam trditi, da se to ravnanje slovenske policije ni prenehalo. Nekateri so bili prisilno verižno vrnjeni tudi že dvakrat, nekaterim slovenski policisti odvzamejo prstne odtise, spet drugi pripovedujejo, da so potovali v večji skupini s prijatelji in so dva vrnili na Hrvaško, druge pa prepeljali v ljubljanski azilni dom," opisuje razpršena in na videz arbitrarna ravnanja slovenske policije Barbara Vodopivec. "Ljudje sprašujejo, zakaj se je to zgodilo ravno njim, zakaj so vrnili njih. Ne razumejo, kaj se dogaja in zakaj."

Ni podatka o plačilih policiji?

Podatki policiji, ki smo jih dobili v petek, potrjujejo, da je junija prišlo do preobrata v policijskem ravnanju. Policija je letos zabeležila skupno 3281 ilegalnih prehodov meje in od tega je 2024 oseb zaprosilo za mednarodno zaščito, to pomeni 61,6 odstotka. Od tega so po (zadnjih) podatkih policije skoraj pol, 1008 prošenj za azil zabeležili v maju. Tedaj jih je med 1270 osebami, ki so nedovoljeno prestopile mejo, 79 odstotkov zaprosilo za mednarodno zaščito. Junija je nato ta delež doživel drastičen padec na le 30 odstotkov - od 946 zabeleženih oseb, ki so nedovoljeno prešle mejo, jih je za azil zaprosilo 284. Hkrati se je povečalo število primerov, ko je policija zabeležila prekršek zaradi nedovoljenega prestopa meje in izdala plačilni nalog (ali obdolžilni nalog v primerih mladoletnikov, ki niso zaprosili za azil). Takih je bilo junija kar 326 (v maju 249), še dodatnim 336 osebam pa je policija izrekla le opozorilo (maja je izrekla 13 opozoril).

Zaradi poročil notranji nadzor na policiji

Policija za zdaj trdi, da podatkov o skupnem znesku plačil na podlagi plačilnih nalogov, izdanih zaradi prekrška nedovoljenega prehoda meje v maju in juniju, nima. A če je junija tretjina oseb, ki so jim bili izdani plačilni nalogi, te plačala takoj, torej polovičko v višini 230 evrov, nanese to 25.070 evrov. Petindvajset tisoč evrov, ki jih je policija pridobila s tem, da na meji protipravno prisilno verižno vrača ljudi, ki izrazijo namero, da želijo v Sloveniji zaprositi za azil. Vrača jih policiji, o kateri obstajajo številna poročila, da nad begunci in migranti izvaja nasilje ter jih nato prežene čez mejo v BiH ali Srbijo. Ob tem slovenska policija na vsa vprašanja o tem odgovarja le, da "ravnanja hrvaških organov ne moremo komentirati".

V mednarodni organizaciji za človekove pravice Amnesty International pravijo, da so prejšnji teden imeli sestanek na notranjem ministrstvu **Vesne Györkös Žnidar**, kjer trdijo, da izvajajo notranji nadzor. "Naša priporočila in pozivi ostajajo isti in so zapisani v poročilu," pravi **Jerneja Turin**. Notranji nadzor ne izpolnjuje njihovega poziva k neodvisni preiskavi. O nadaljnjih korakih in kampanji se bodo odločali v naslednjih tednih, situacijo pa bodo vsekakor spremljali še naprej.

Vestnik, Murska Sobota

- **Sosedski dar. Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 31, 2. avgusta 2018, str. 2**

V premislek

Prost pretok kapitala je eno od zlatih pravil enotnega trga Evropske unije, sprejela pa ga je zato, da bi na koncu ljudje imeli od tega koristi. A ko kapital pretaka država, zaradi političnih ciljev jemlje ljudem, svojim davkoplačevalcem. Pri nakupu Term Lendava gre prav za to, pa kakor koli že se imenuje madžarsko državno podjetje, ki je formalno sklenilo pogodbo o nakupu lendavskega turističnega in zdraviliškega podjetja.

Če povzamemo. Madžarski kupec je pripravljen za Terme Lendava plačati devet milijonov evrov ali tri milijone evrov več od drugega najboljšega ponudnika. Ob tem bo moral vlagatelj pripraviti vsaj še tri milijone evrov za obnovo objektov, ki v notranjosti dobesedno razpadajo. To pa je »radodarnost «, ob kateri se ježi koža, kajti preplačila niso logika naložbenega kapitala. Razen če so v ozadju drugi interesi.

Nekateri mediji so pisali, da se je zaradi prodaje Term Lendava slovenski politiki stemnilo pred očmi, čeprav bi morali videti, da se bodo s kupnino vendar poplačali upniki. Da, banke. V še eni od zgodb propadlih slovenskih prevzemov. Kaj pa madžarski politiki? Njim se ni stemnilo pred očmi, četudi gre njihovo državno podjetje v naskok na nepremičnino s tako visoko ponudbo, da z enim zamahom opravi z vso konkurenco, in kot je videti, jo je pripravljeno kupiti za vsako ceno.

Že pri milijonskih vložkih madžarske države v lendavsko nogometno akademijo – leta 2016 dva milijona evrov in lani 4,3 milijona evrov – smo se spraševali, ali se naša soseda kopa v denarju. Toliko bolj, ker je bil denar odobren, še preden je bil za akademijo pripravljen finančni načrt, oziroma mora zdaj projekt slediti odobrenemu denarju.

Madžarski denar moramo videti še v neki drugi luči. Pred petimi leti je Madžarska plačala dolg in se znebila pokroviteljstva »neljubega« Mednarodnega finančnega sklada, ki je med drugim zahteval tudi več avtonomije za centralno banko. Država je s tem dosegla finančno suverenost, ki jo utrjuje s svojo centralno banko, svojo valuto in svojo tiskarno denarja, ki forinte tiska po potrebi. Forint namreč vsako leto devalvira za pet odstotkov in več. Leta 2005 je bilo mogoče en evro kupiti za 254,13 forinta, zdaj je treba zanj plačati 324,31 forinta. Država se s takšno politiko krepi, a zato jemlje ljudem.

- **Čigav je kapital in kdo bo gospodaril? Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 31, 2. avgusta 2018, str. 2**

Prodaja Term Lendava

MNV, ki deluje pod okriljem madžarskega ministrstva za nacionalni razvoj, je delniška družba, podobna SDH

Za nakupom Term Lendava najverjetneje stoji MNV – Magyar Nemzeti Vagyonkezelö, Zrt, ki deluje pod okriljem madžarskega ministrstva za nacionalni razvoj. Gre za delniško družbo, ki je po svoji funkciji podobna Slovenskemu državnemu holdingu (SDH). Kot se predstavlja na spletni strani, družba MNV lastniško upravlja državno premoženje, vredno 17 bilijonov forintov ali 52 milijard evrov, kar je približno 50 odstotkov letnega bruto domačega proizvoda Madžarske. Ključni nalogi MNV sta skrb za strateške naložbe in pridobivanje nepremičnin za nacionalne potrebe, pod njenim okriljem

pa je 500 družb, ki so v državni lasti, od tega 450 neposredno. MNV nadzoruje družbe, ki se ukvarjajo s strateškimi dejavnostmi za državo, kot so energetika, javni avtobusni promet, oskrba s pitno vodo, ravnanje s komunalnimi odpadki, igralništvo in drugo.
Mediji, ki se sklicujejo na neuradne, vendar zanesljive informacije, so kupca predstavili kot sklad Comitatus, ki je v stoodstotni državni lasti. Na seznamu podjetij v portfelju MNV so tri družbe, katerih poslovno ime se začne z besedo Comitatus, v zvezi s prodajo Term Lendava pa pozornost pritegneta dve, Comitatus Üzletviteli Tanacsado Korlatolt Felelössegü Tarsasag z dejavnostjo poslovnega svetovanja, a največ stičnih točk ima s Termami Lendava glede dejavnosti Comitatus Borsod - Abauj - Zemplen (Comitatus BAZ) s poslovnim sedežem v mestu Miskolc. Enako ime ima tudi administrativno ali upravno območje na severovzhodu Madžarske. Miskolc je znano turistično mesto predvsem po svojem termalnem kopališču s podzemnimi jamami, iz poročanja madžarskih medijev pa lahko tudi razberemo, da ima tamkajšnja županija pomembno poslovno vlogo predvsem zaradi ustanavljanja gospodarskih družb. V njeni stoodstotni lasti je na primer Miskolc holding, ki upravlja več neodvisnih družb, ki opravljajo različne gospodarske javne službe, med njimi pa je tudi družba, ustanovljena z namenom, da skrbi za razvoj turizma.
Ob vprašanju, čigav kapital je v resnici v ozadju nakupa Term Lendava, se postavlja enako pomembno vprašanje, komu bodo lendavske terme zaupane v gospodarjenje po izpeljanem lastniškem poslu.
Kot smo že poročali, je Terme Lendava prodala Sava, d. d., v kateri je SDH 22,56-odstotni delničar in tudi upnik. SDH pa tudi spremlja izvrševanje načrta finančnega prestrukturiranja družbe Sava, s tem da se, kakor poudarjajo, o posameznih prodajah objektov odloča hčerinska družba. Terme Lendava so bile namreč pred leti pripojene Savi Turizem, hčerinski družbi finančnega holdinga Sava. Zato pa bodo morali pred izvedbo sklenjenega nakupa ustanoviti novo družbo in nanjo prenesti prodano premoženje. To pa zajema hotel Lipa, apartmajsko naselje, kamp, hotelske bazene in zemljišče, ki leži med kampom in občinsko parcelo v smeri vasi Trimlini. Tu naj bi zgradili športno-turistični kompleks za razmah športnega turizma in za delovanje nogometne akademije.

- **Popravek in opravičilo. M. V. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 31, 2. avgusta 2018, str. 5**

V članku z naslovom Temelji države v »slovenski Sibiriji«, ki je bil objavljen v Vestniku 26. julija 2018 na 5. strani, sem navedla napačen datum izvedbe prvega slovenskega tabora v Ljutomeru. Ta ni bil 9. septembra 1868, temveč 9. avgusta 1868. Za napako se bralcem iskreno opravičujem.

Primorske novice, Koper

- Jana Krebelj. Informbiro – mineva 70 let od razkola med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo (5. in 6. del - konec). Primorske novice, (št. 171, 27.7.2018), str. 18; (št. 177, 3. 8. 2018), str. 15
- Tina Milostnik Valenčič. »Migracije so zelo občutljiva tema, ki se jo lahko zelo hitro spolitizira«: vodja Urada za mednarodne migracije (IOM) v BiH Peter van der Auweraert o migrantih v BiH, spremembah v družbi in odvečnih skrbeh. Primorske novice, št. 171, 27.7.2018, str. 12/14
- Poljanka Dolhar. Kulturni dvom kot izziv: Trst – Danijel Malalan, umetniški koordinator Slovenskega stalnega gledališča Trst. Primorske novice, št. 175, 1.8.2018, str. 15

Demokracija, Ljubljana

- **Barbara Riman: Opredelitev, ali si Slovenec ali Hrvat, včasih ni enostavna. Intervju: dr. Barbara Riman. Pogovarjala se je: Lucija Kavčič. Demokracija, Ljubljana, letn. XXIII, 2. avg. 2018, str. 32-35**

http://www.demokracija.si/slovenija/barbara-riman-opredelitev-ali-si-slovenec-ali-hrvat-vcasih-ni-enostavna.html

Pogovarjali smo se z Barbaro Riman, ki je vlogo predsednice Zveze slovenskih društev na Hrvaškem prevzela z veseljem in odprtim srcem. Z narodno identiteto in življenjem Slovencev na Hrvaškem se ukvarja tudi profesionalno; zaposlena je namreč na Inštitutu za narodnostna vprašanja.

Slika: Barbara Riman je zaposlena na Inštitutu za narodnostna vprašanja in raziskuje problematiko slovenstva in Slovencev na Hrvaškem. Foto: Demokracija

Pred kratkim ste prevzeli vodenje Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, za kar vam čestitam. Kaj vam to pomeni? Ste že od nekdaj članica kakšnega slovenskega društva?

Hvala. Vodenje Zveze slovenskih društev na Hrvaškem mi osebno pomeni ogromno čast in odgovornost. Zavedam se, da je to pomembna vloga, zahvaljujem se vsem, ki so me podprli. Tolažim se, da v vsem tem nisem sama. Moram povedati, da za mano stoji Slovenski dom KPD »Bazovica«, predvsem upravni odbor, ki me je predlagal za kandidatko, saj sem že vrsto let članica Slovenskega doma KPD »Bazovica«, ko sem še hodila v srednjo šolo in sem na določen način tudi zrasla s tem društvom. V njem se zares počutim kot doma. Trenutno sem v Upravnem odboru Slovenskega doma KPD »Bazovica«, sem tudi članica Sveta slovenske manjšine Primorsko-goranske županije.

Lahko ob tej priložnosti poveste nekaj o sebi, o tem, iz kakšne družine prihajate? Kakšno mesto je v vaši družini imela pripadnost slovenstvu in slovenščina?

Izhajam iz netipične hrvaške družine. Mama je Slovenka, rojena na Reki; stari starši so se pred drugo svetovno vojno priselili na Sušak, mesto, ki je bilo takrat v Kraljevini Jugoslaviji. Moj oče je iz Vojvodine, iz »folksdojčerske« družine, kjer so se govorile nemščina, hrvaščina in madžarščina. Doma se je govorilo predvsem hrvaško, in sicer zaradi različnih razlogov, predvsem zaradi statusa slovenskega jezika na Hrvaškem v času nekdanje Jugoslavije. Slovensko ali nemško sem govorila s staro mamo, kadar pa so prišli sorodniki iz Slovenije ali Nemčije, smo vsi govorili slovensko ali nemško. Slovenščina in slovenska kultura sta bili pri nas vedno prisotni predvsem prek kuhinje, saj so bile slovenske jedi redno na mizi; tako »štrudel« ni sladica, saj je »štrudel« pri nas doma vedno na mizi in ga ne dojemamo kot nekaj posebnega, ter prek otroških pravljic in pesmic, ki mi jih je pela moja mami. Tudi okolje je zaznavalo, da je moja družina drugačna, in so nas klicali Kranjci. O Sloveniji se je kot o drugi domovini moje mame začelo govoriti po letu 1991. Takrat sem bila že večja in sem dojela razliko, poleg tega pa je bilo za obisk sorodnikov treba prečkati mejo. Spomnim se, da je bila moja mama prvič, ko je šla čez mejo, jezna in se je počutila izgubljeno. Mislim, da se je veliko Slovencev na Hrvaškem takrat počutilo prav tako – da niso več vedeli, kdo so in od kod so.

Kako deluje zveza? Kako je organizirana in kako dejavna so društva Slovencev na Hrvaškem? Koliko jih je?

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem je krovna organizacija vseh slovenskih društev na Hrvaškem. Trenutno je na Hrvaškem 16 slovenskih društev, ki delujejo v različnih krajih. Glede na vrsto delovanja so deležni tudi različnega položaja: nekatera društva so zamejska, druga izseljenska. Osnovne naloge zveze so organizacija, združevanje in povezovanje vseh slovenskih društev na Hrvaškem ter oblikovanje skupnih stališč do Republike Slovenije in Republike Hrvaške. Nekatera društva so zelo dobro organizirana in so izjemno aktivna. Druga pa mogoče niso toliko, pa ne zato, ker ne bi radi, ampak ker imajo manj članov. Odvisni smo tudi od količine finančnih sredstev, ki jih prejmemo. Včasih imajo člani društev zelo dobre ideje, a jih ni mogoče v celoti realizirati zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ali majhnega števila članov. Delo, ki ga opravijo člani društev, je namreč predvsem prostovoljno, zato iskreno občudujem aktivnost in prodornost nekaterih društev. Dejstvo pa je, da pogrešamo mlade, ki so danes obremenjeni s težavami, ki jih imamo vsi: zaposlitev, družine, stanovanja, krediti ... In včasih nimajo ne volje ne moči, da bi se vključiti. Upam pa, da nam bo z različnimi ukrepi, ki jih načrtujemo, uspelo pritegniti tudi njih, oziroma vključiti tudi čim več otrok.

Pojma zamejstvo smo najbolj vajeni v povezavi z Italijo in Avstrijo – kje vse pa živijo Slovenci na Hrvaškem kot avtohtona manjšina?

Na Hrvaškem obstaja tudi zamejstvo, a ga je na nek način težko določiti predvsem zaradi različnih politično-zgodovinskih razmer, v katerih živita oba naroda. Poleg tega so si jezika in kulturi zelo podobni, tako da zelo hitro pride do »dobre« integracije. Določeni kraji na Hrvaškem pa so zaznamovani kot področja, kjer so Slovenci avtohtona manjšina. To so kraji ob meji z Republiko Slovenijo: severna Istra, reško zaledje, nekateri deli Gorskega Kotarja in Medžimurje. Mislim pa, da bi bilo treba narediti dodatne znanstvene raziskave. Slovenci na Hrvaškem so, kot sem omenila, razdeljeni na zamejce in izseljence. Tako nas je razmejila Slovenija. Zamejci so tisti, ki živijo v obmejnih županijah na Hrvaškem. Na Hrvaškem imamo Slovenci status manjšine in imamo enake pravice kot vsi drugi manjšinci. Pomislite, v hrvaško ustavo je vpisanih 22 manjšin.

Kam naj prištevamo tiste Slovence, ki so Hrvaški pripadli po arbitraži? Kako pravzaprav vi sami gledate na arbitražo? Se bodo ti Slovenci, ki so se po novem znašli v zamejstvu, po vašem mnenju pridružili kakšnemu slovenskemu društvu? Ali so se morda že?

Kako se počutijo, mislim, da vedo samo oni in da nihče ne more vplivati na njihove občutke. Žal mi je, da imata Slovenija in Hrvaška različna odprta vprašanja, ki posredno vplivajo tudi na položaj Slovencev na Hrvaškem. Mislim, da Slovenci na Hrvaškem večinoma nimajo težav, saj so le redki imeli nevšečnosti ali so bili diskriminirani. No, vseeno pa to vpliva na občutek in vsesplošni položaj posameznika – namreč da si pripadnik manjšine, da si Slovenec. Mogoče pa mediji včasih to preveč poudarjajo. Če bi poročali tudi o pozitivnih primerih medsosedskega sodelovanja, bi se tudi Slovenci na Hrvaškem počutili bolje. Bili smo zelo ponosni, ko so pisali, kako so gasilci iz Slovenije darovali drago opremo gasilcem v Šibeniku po enem velikem požaru. Ponosni smo, kadar novinarji omenjajo Matjaža Keka kot uspešnega trenerja NK Rijeka. Verjamem, da obstajajo številni različni lepi in svetli primeri povezovanja in skupnega delovanja, ki so bodisi pozabljeni bodisi ne dobijo dovolj medijskega prostora. Če bi bilo drugače, bi nam bilo lažje biti Slovenec (Slovenka) na Hrvaškem.

Slika. Dr. Barbara Riman. Foto: Demokracija

Na Hrvaškem, kot mi je znano, živijo tudi Slovenci, ki so se tja preselili. Ali torej tudi ti spadajo v kategorijo Slovenci po svetu? Imata ti dve, če se tako izrazim, kategoriji Slovencev na Hrvaškem ločena društva, ali pa le-ti ne igrata vloge?
Kako ločiti tistega, ki se je priselil na Hrvaško, od tistega, ki tu živi več generacij? Mislite, da bi ostalo še kaj tistih avtohtonih Slovencev, če ne bi prihajali tudi »izseljenci«? Vi ne veste, kako smo srečni, če se kdo priseli iz Slovenije in prinese še malo dodatne energije! Omenila sem že, da nas Slovenija tako ločuje in na slovensko skupnost na Hrvaškem kot na skupnosti, ki jih je treba ločiti. Število Slovencev na Hrvaškem je od leta 1991 tako padlo, da če bomo gledali, kdaj in zakaj se je kdo priselil na Hrvaško, sploh ne bomo več obstajali. Med sabo, ne glede na to, ali smo v očeh Slovenije izseljenci ali zamejci, izjemno dobro sodelujemo, in prepričana sem, da bo tako tudi v prihodnje. Mi namreč ne čutimo razlike. Tudi hrvaška država ne vidi razlik znotraj slovenske manjšine: vsi imamo enake pravice, samo izboriti si jih moramo. Poleg tega se dogaja tudi, da so nekateri člani izseljenskih društev, to so predvsem društva v Splitu, Zadru, Šibeniku, Dubrovniku in Osijeku, že tretja ali celo četrta generacija Slovencev, ki so se tam naselili še v času Kraljevine Jugoslavije.
Zaposleni ste na Inštitutu za narodnostna vprašanja in ste se, če se ne motim, ukvarjali z raziskavo »Splošni položaj mladih v slovenskem zamejstvu«. Kako je hoditi po terenu in do kakšnih zaključkov ste prišli?
Na INV sem zaposlena od leta 2006 in od takrat raziskujem problematiko slovenstva in Slovencev na Hrvaškem. Omenjena knjiga »Splošni položaj mladih v slovenskem zamejstvu« je prva od 4 publikacij, ki je nastala na temelju projekta »Mladi v slovenskem zamejstvu: družbeni in kulturni konteksti ter sodobni izzivi«. Projekt se je izvajal od oktobra 2013 do septembra 2016, financiral pa ga je ARRS. Sodelovali so raziskovalci iz zamejstva; nosilka projekta je bila dr. Vera Kržišnik-Bukić (INV), sodelavci pa dr. Štefka Vavti, Milan Obid (Slovenski znanstveni inštitut, Celovec), mag. Martina Piko-Rustia (Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, Celovec), dr. Devan Jagodic (Slovenski raziskovalni inštitut, Trst), dr. Zaira Vidau (Slovenski raziskovalni inštitut, Trst), dr. Katalin Hirnök Munda (INV), dr. Sonja Novak Lukanovič (INV), dr. Mojca Medvešek (INV) in jaz. Vmes je izšla tudi druga knjiga »Identitetne opredelitve mladih v slovenskem zamejstvu«. To ni bil moj prvi odhod na teren. Obmejno območje z obeh strani meje sem spoznala zelo dobro in sem vesela, ker sem pri tem spoznala ogromno ljudi in tako verjetno nekoliko bolje razumem, kaj pomeni živeti na meji, biti včasih omejen zaradi slabe infrastrukture (cestne, institucijske) in iskati možnosti za čim lažje življenje. Spoznala sem, da identiteta in opredelitev, ali si Slovenec ali Hrvat, včasih nista enostavni in sta zelo zapleteni. Na to narodno identiteto vplivajo številni dejavniki: objektivni in subjektivni. V zahtevnem položaju pa se pogosto nahajajo predvsem mladi.
Koliko Slovencev pravzaprav živi na Hrvaškem?
Na Hrvaškem trenutno ni najboljši čas biti manjšinec, na kar kažejo tudi številke: po popisu prebivalstva leta 1991 je bilo zabeleženih 22.376 Slovencev, leta 2001 13.173, leta 2011 pa samo še 10.517. Od tega je bilo po zadnjem popisu samo 539 mladih oz. Slovencev v starostni skupini od 15 do 29 let. Če se še ustavimo pri številkah, je kot enega izmed fenomenov treba izpostaviti, da je bilo na Hrvaškem vedno več Slovenk kot Slovencev: po popisu leta 2011 je bilo zabeleženih 7171 Slovenk in le 3346 Slovencev. Po rezultatih raziskave, ki so bili prikazani v omenjeni knjigi, imajo mladi Slovenci na Hrvaškem visoko izobrazbo, živijo v županijah, ki statistično izkazujejo nižjo stopnjo tveganja revščine ter običajno izkoristijo možnost nadaljnjega izobraževanja in pridobitve štipendije v Sloveniji. Relativno visok delež mladih ima dvojno državljanstvo: hrvaško in slovensko. Najverjetneje je tako zaradi pogostega prehajanja meje pa tudi zato, ker dvojno državljanstvo obmejnim prebivalcem olajša včasih zelo zapletene birokratske postopke. Slovensko državljanstvo jim olajša tudi iskanje zaposlitve ali nadaljevanje šolanja v Sloveniji.
Se mladi Slovenci na Hrvaškem (podvprašanje: jih je med njimi veliko iz mešanih družin?) želijo preseliti v Slovenijo? Se učijo slovenščino? Oba naroda sta slovanska, zato me zanima, kako je s pripadnostjo? Je kaj drugače kot denimo pri Slovencih v Italiji?
Mladi na Slovenijo še vedno gledajo kot na državo na zahodu. Ko je Slovenija stopila v EU, je bilo slovensko državljanstvo zelo cenjeno, predvsem za tiste, ki so veliko potovali ali želeli delati v Sloveniji ali drugje v EU. Danes, ko se stremi k vsesplošni mobilnosti, je običajno, da obstaja želja po potovanjih in pridobivanju različnih izkušenj. Tisti, ki so večkrat obiskali Slovenijo in sorodnike, ali imajo različne vezi s Slovenijo, se lažje odločijo in odidejo v sosednjo državo. Zlasti Ljubljana je zelo priljubljeno mesto za nadaljevanje študija.
Raziskave so pokazale, da je mladim na Hrvaškem bolj pomemben slovenski jezik kot narodna pripadnost. Je zelo pomemben, ker je eden od kazalnikov narodne identitete. Trenutno pa je na Hrvaškem slovenščina v nekoliko slabšem položaju. Jezik se namreč najlažje ohranja, če se prenaša iz generacije v generacijo. Ampak zaradi drugačnega odnosa do

slovenskega jezika na območju nekdanje Jugoslavije, kjer je bilo celo nezaželeno, da bi se slovenski jezik uporabljal, pa se je zgubil. Poleg tega sta v času med letoma 1945 in 1991 na Hrvaškem stalno delovali le dve slovenski društvi, dve pa občasno. Danes na Hrvaškem obstaja »izgubljena generacija«, Slovenci, ki niso imeli možnosti institucionaliziranega učenja slovenskega jezika. Slovenščina se je govorila v krogu družine in v slovenskih društvih. Po 1991 letu pa se je situacija nekoliko izboljšala. Sprememba se odslikava v povečanju števila slovenskih kulturnih društev ter v bolj aktivnem delovanju slovenske manjšine na področju učenja in ohranjanja slovenskega jezika.

Nekje sem slišala, da se na nekaterih osnovnih šolah na Hrvaškem poučuje tudi slovenščina. Lahko o tem poveste kaj več?

Slovenski jezik se na Hrvaškem poučuje že na ravni predšolske vzgoje, gre za t.i. igralne urice, ki potekajo dvakrat na teden po 60 minut v državnem vrtcu. Obstaja seveda želja organizirati celodnevni slovenski vrtčevski program, vendar do realizacije še ni prišlo zaradi težav s kadrom in verifikacijo programa. Sicer pa možnost učenja maternega jezika, ki ni hrvaški, v hrvaških šolah (osnovnih in srednjih) obstaja v treh oblikah: model A, model B in model C. V grobem povedano: model A pomeni, da pouk poteka v jeziku in pisavi manjšine, učenje hrvaščine pa je obvezno, model B pomeni, da je šola dvojezična, model C pa, da pouk maternega jezika manjšine poteka od 2 do 5 ur na teden kot izbirni predmet. Trenutno na Hrvaškem v več osnovnih in srednjih šolah pouk slovenščine poteka samo po modelu C. Slovenščino so sicer začeli poučevati v Osnovni šoli Štrigova, kjer je pouk slovenščine trajal le eno šolsko leto, in sicer 2007/08. Od šolskega leta 2009/10 dalje poteka pouk slovenskega jezika v OŠ Pećine na Reki, od 2013/2014 v OŠ Andrije Mohorovičića v Matuljih in podružnični šoli v Jušičih. Od leta 2016 poteka pouk slovenščine tudi na OŠ Vazmoslava Gržalja v Buzetu, od lani pa še v OŠ Kozala na Reki. Na srednješolski ravni pa slovenščino od šolskega leta 2011/2102 dalje poučujejo na Drugi gimnaziji v Varaždinu, od 2013/14 dalje na gimnaziji v Pulju ter na Srednji šoli za uporabno umetnost in oblikovanje v Pulju. Večina učencev je vsaj po starih starših slovenskega rodu, nekaj pa je tudi učencev, katerih starši so prepoznali uporabnost slovenščine kot sosednjega jezika. Seveda obstajajo tudi možnosti tečajev slovenščine v slovenskih društvih za mlade in starejše ter dopolnilnega pouka slovenskega jezika, ki ga financira MIZŠ. Slovenščino na osnovnih šolah in drugje poučujejo tudi v okviru različnih projektov ter na visokošolski ravni.

Ali je mogoče posplošiti pogled Slovencev na Hrvaškem na Slovenijo, na dogajanje v njej, in česa si želite vi za Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem oziroma za Slovence na Hrvaškem?

Slovenci na Hrvaškem Slovenijo doživljajo različno, kar je zelo odvisno od posameznika, namreč kakšne občutke ima in kakšen je njegov subjektivni odnos do Slovenije. Veliko sem se pogovarjala s Slovenci, tudi tistimi, ki niso člani društev in so pogosto izražali domotožje. Veste, Slovenci na Hrvaškem nimajo svojih dnevnikov, včasih je izjemno težko slišati slovensko besedo, doživeti nekaj slovenske kulture na Hrvaškem. Pritožujejo se, da ne morejo gledati slovenske televizije, saj nekateri kraji sploh ne lovijo slovenskih radijskih ali TV-programov. Slovenci na Hrvaškem so predvsem starejša skupnost, zato vsi ne obvladajo računalnika; tako ne morejo poslušati slovenskega radia prek spleta, kar bi marsikomu veliko pomenilo. Jezikovna pregrada med mladimi je velika. Po hrvaškem radiu in televiziji se o slovenski kulturi govori izjemno malo. Če kdaj zavrtijo kakšno slovensko pesem, je to Predin, in s tem se zgodba konča. Želim si, da bi Slovenci in Hrvati dejansko živeli skupaj in se česa naučili od prebivalcev obmejnih vasic. Rada bi, da bi se med sabo podpirali in drug drugemu dali možnost, da bi se zares spoznali. Verjetno imam zelo idealistične poglede na svet in želje so podobne tem. Rada bi, da se delovanje zveze uspešno nadaljuje, da bi člani slovenskih društev uresničili svoje želje, kot sta pridobitev prostorov, kjer bi lahko hranili arhiv društva, ali uresničitev želenega programa. Vsem slovenskim društvom želim čim več mladih v svojih vrstah, čim več elana, dobre volje in uspešnega delovanja še naprej.

Barbara Riman je rojena na Reki na Hrvaškem, ker je končala gimnazijo. Leta 2005 je diplomirala na Filozofski fakulteti Univerze na Reki. Nekaj časa je delala kot profesorica zgodovine in hrvaškega jezika na reških osnovnih šolah. Od leta 2006 je zaposlena kot mlada raziskovalka na INV. Doktorirala je leta 2011 na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani s temo »Slovenci v Istri, Gorskem kotarju in Kvarnerju od leta 1918 do leta 1991«. Trenutno je zaposlena na INV v Ljubljani, od marca 2017 pa je vodja reške enote INV na Hrvaškem. Kot prostovoljka je vključena v poučevalni proces na Filozofski fakulteti Univerze na Reki. Aktivna je pri slovenski skupnosti na Reki, od maja 2018 pa je predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Je poročena in mati treh otrok.

Člani Zveze slovenskih društev na Hrvaškem so naslednja slovenska društva:

- Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom, Zagreb
- Slovenski dom, kulturno prosvetno društvo Bazovica, Reka
- Slovensko kulturno društvo Triglav, Split
- Kulturno društvo Slovencev Dr. France Prešeren, Šibenik
- Slovensko kulturno društvo Lipa, Dubrovnik
- Slovensko kulturno društvo Istra, Pulj
- Slovensko kulturno društvo Snežnik, Lovran
- Slovensko kulturno društvo Lipa, Zadar
- Kulturno društvo Slovenski dom Karlovec, Karlovec
- Društvo Slovencev Labin, Labin
- Slovensko kulturno društvo Stanko Vraz, Osijek
- Slovensko kulturno društvo Lipa, Buzet
- Slovensko kulturno društvo Oljka, Poreč
- Slovensko kulturno društvo Nagelj, Varaždin

- Slovensko kulturno društvo Gorski kotar, Tršće
- Slovensko kulturno društvo Ajda, Umag

MMC RTV SLO

- **Na Bavarskem odprli sidrne centre, v katerih bo azilni postopek hitrejši. A. P. J., J. R. München - MMC RTV SLO, STA, 1. avgust 2018**

Za zdaj so predvideni v sedmih mestih
http://www.rtvslo.si/svet/evropa/na-bavarskem-odprli-sidrne-centre-v-katerih-bo-azilni-postopek-hitrejsi/462131
Na Bavarskem so začeli delovati sporni sidrni centri za prebežnike, ki so ena ključnih točk migracijskega načrta nemškega notranjega ministra Horsta Seehoferja.
Njihov glavni namen je pospešiti azilni postopek in izgon oziroma vračanje tistih tujcev, ki nimajo pravice ostati v Nemčiji. V centrih naj bi bilo nastanjenih od 1.000 do 1.500 ljudi.
Seehofer je v Berlinu pozdravil odprtje bavarskih sidrnih centrov in poudaril, da bodo omogočili "*hiter in varen postopek*" obravnave prošenj za azil, poroča nemška tiskovna agencija DPA. Izrazil je tudi prepričanje, da bodo Bavarski sledile še druge nemške zvezne dežele.
Seehoferjeve zahteve, da se prebežniki zavračajo že na nemško-avstrijski meji, so junija v Nemčiji zanetile hudo politično krizo in ogrozile dolgoletno zavezništvo med krščanskimi demokrati (CDU) kanclerke **Angele Merkel** in Krščansko-socialno unijo (CSU), ki jo vodi Seehofer.
Naporna pogajanja
Merklovi je spor mukoma uspelo zgladiti z dogovorom, v skladu s katerimi bodo prosilce za azil, ki bodo v Nemčijo vstopili iz Avstrije, zadržali v centrih, v katerih bodo preverili njihov status. S tem je kanclerki koalicijo, v kateri so poleg CDU-ja in CSU-ja tudi socialdemokrati (SPD), uspelo obdržati pri življenju.
Bavarska, kjer domuje CSU in kjer bodo jeseni deželne volitve, se načrta drži in ga je danes začela uresničevati. V sedmih okrajih v tej zvezni deželi tako obstoječe tranzitne centre oziroma sprejemne ustanove začenjajo preoblikovati v sidrne centre. V teh centrih bodo navzoči tako predstavniki nemškega urada za migracije in begunce (Bamf), agencije za delo, urada za mladino kot tudi pravosodnega in zunanjega ministrstva. Kratka pot med vsemi temi predstavniki oblasti naj bi pospešila postopke.
Centri bodo stali v krajih Donauwörth, Zirndorf, Regensburg, Deggendorf, Schweinfurt, Bamberg in Manching.
Opozicija: Gre za taborišča za deportacije
Sidrni centri nikakor niso brez kritik in druge zvezne dežele so njihovo vzpostavitev ali preložile ali pa takšno politiko nasploh zavračajo. V Baden-Württembergu so tako na primer v torek dali vedeti, da nimajo načrtov za preoblikovanje obstoječih sprejemnih centrov v sidrne.
Kritične so tudi organizacije za pomoč beguncem, pravice otrok in predstavniki cerkva, prav tako opozicija. Takšni centri so po njihovem mnenju taborišča za deportacije, vodili bi lahko v getoizacijo migrantskih skupnosti.

- **Albanija za prihodnje leto napoveduje odprtje meje s Kosovom. J. R. Skenderaj, Beograd - MMC RTV SLO, STA, 2. avgust 2018**

Odzivi iz Srbije: "Kosovo in Albanija nimata meje"
http://www.rtvslo.si/svet/evropa/albanija-za-prihodnje-leto-napoveduje-odprtje-meje-s-kosovom/462256
Albanski minister za izseljence Pandeli Majko je napovedal, da bo od začetka prihodnjega leta meja med Albanijo in Kosovom odprta. Napoved je sprožila oster odziv Srbije.
"*Mejo med Albanijo in Kosovom moramo odpreti. Premier (**Edi Rama**) mi je povedal, da je že sprejel to odločitev in da se prosto gibanje med Albanijo in Kosovem začne 1. januarja,*" je v sredo na slovesnosti ob dnevu izseljencev v mestu Skenderaj v osrednjem delu Kosova dejal albanski minister.
Njegova napoved odprte meje je požela bučen aplavz, je poročal hrvaški novičarski portal N1. Prireditve sta se udeležila tudi kosovski predsednik in premier, **Hashim Thaci** in **Ramush Haradinaj**, ki pa navedbe albanskega ministra nista komentirala.
Srbski minister za obrambo **Aleksandar Vulin** je medtem sporočil, da je Albanija z napovedjo odprave nadzora na meji s Kosovom izrazila ozemeljske težnje do srbskega ozemlja in da "*nevarnost oblikovanja velike Albanije destabilizira celotno regijo*". Vulin je še menil, da se te ozemeljske težnje ne bodo ustavila le pri ozemlju Srbije, zato imajo "*vse balkanske države razlog za zaskrbljenost*", poroča srbska tiskovna agencija Tanjug.
Đurić: "Kosovo in Albanija nimata meje"
Napoved odprave meje je obsodil tudi vodja srbskega vladnega urada za Kosovo **Marko Đurić**. Kot je dejal, je bila napoved albanskega ministra neresna in neodgovorna ter bo le še dodatno zaostrila odnose v regiji. "*Kosovo in Albanija nimata meje, temveč imata mejo, dolgo 111 kilometrov, Srbija in Albanija,*" je povedal Durić. Dodal je še, da pričakuje odziv mednarodne skupnosti.

Mladina, Ljubljana

- **Nezaželena družina : mariborsko SDS skrbi namestitev šestih sirskih beguncev, ki uživajo mednarodno zaščito / Vasja Jager. –** št. 30, 27.07.2018, str. 10
- **Namesto dneva vstaje : kako je TV Slovenija poskrbela za blatenje partizanov /Izak Košir. –** št. 30, 27.07.2018, str. 11

- **»Spotikavci« v spomin na žrtve nacizma kmalu tudi pred nekdanjimi domovi ljubljanskih Judov in Judinj /Marjan Horvat. –** št. 30, 27.07.2018, str. 12
- **Hlapci, lenuhi, zavistneži : kako smo ponotranjili izrazito negativne predsodke o sebi /Vasja Jager. –** št. 30, 27.07.2018, str. 19-25
- **»Namesto o kulturnem boju bi morali govoriti o ponovnem boju za demokracijo« : dr. Oto Luthar, direktor ZRC SAZU /Borut Mekina. –** št. 30, 27.07.2018, str. 33-37

»Namesto o kulturnem boju bi morali govoriti o ponovnem boju za demokracijo«. Intervju: Dr. Oto Luthar, direktor ZRC SAZU. Pogovarjal se je: Borut Mekina. Mladina, Ljubljana, št. 30, 27.07.2018, str. 33-37

Slika: Dr. Oto Luthar, direktor ZRC SAZU. Foto: Borut Krajnc, Mladina

Na pročelju Znanstveno-raziskovalnega centra SAZU (ZRC) je od vhoda do strehe pazljivo napeta rezilna žica. Kot pojasnjuje dr. Oto Luthar, direktor inštituta, je rezilna žica na fasadi sedeža ZRC, v katerega je združenih 17 različnih inštitutov, njihov komentar aktualnega dogajanja, tako kot je bil njihov komentar tudi portret sirskega begunca Ahmada Šamija, ki so ga za nekaj časa izobesili. Luthar zase pravi, da ne more biti zgolj znanstvenik, ampak ostaja aktiven državljan. Njegovo strokovno področje je zgodovina zgodovinopisja, tudi nenehni poskusi, da bi našo polpreteklo zgodovino napisali na novo. Z njim smo se srečali dan za tem, ko sta poskušala na RTV Slovenija zgodovino na glavo obrniti zgodovinarja Jože Dežman in Jože Možina.

Ukvarjate se z zgodovino zgodovinopisja. Je naša polpretekla zgodovina na majavih nogah?

Nič bolj kot katerakoli druga. Z našim zgodovinopisjem je narobe toliko, kolikor je narobe z drugimi nacionalnimi zgodovinopisji. Prihaja do različnih interpretacij in tudi do politične instrumentalizacije preteklosti.

Je to danes moderen, celo postmoderen fenomen?

Niti ne. Politično motivirana interpretacija preteklosti obstaja že od nekdaj.

Včeraj se je namreč voditelj RTV Slovenija Janez Možina pohvalil, da na nacionalki že govorijo o partizanstvu kot o zločinu. Je to napredek v razu¬mevanju preteklosti? Postaja naš duh širši?

Velika večina slovenskih zgodovinark in zgodovinarjev ve, kaj se je dogajalo v dvajsetih, tridesetih ali štiridesetih letih prejšnjega stoletja. Dejstva še vedno ostajajo dejstva. Interpretacija preteklih dogodkov, kot jih zagovarjata Jože Možina in Jože Dežman, z resnim zgodovinarskim delom nima nobene zveze. To ni zgodovinopisje, temveč politična instrumentalizacija preteklosti, ki ima zaradi njune stalne prisotnosti v medijih nesorazmerno velik vpliv na razumevanje tega, kar se je dogajalo v času druge svetovne vojne.

Kako razumete Možinovo izjavo, da je bilo partizanstvo zločin in daje bila kolaboracija z nacisti dejansko samoobramba?

Samo še kot eno fazo v procesu radikalne reinterpretacije zgodovine druge svetovne vojne in časa po njej. Dežman in Možina, skupaj s Tamaro Griesser Pečar in še nekaterimi, ki so zaposleni ali povezani s Študijskim centrom za narodno spravo, sestavljajo krog ljudi, ki želi - in tega niti več ne skrivajo - prepisati nekatere dele preteklosti, ki obremenjujejo domobranstvo oziroma kolaboracijo nasploh.

Te izjave ali poskuse zgodovinske revizije lahko razumemo kot obstranske, nepomembne. Pogosto nevredne, da bi se nanje sploh kdo odzval. Za vas pa je to jedro raziskovanja. Zakaj so pomembne?

Če privolimo v sistematično potvarjanje dejstev, je mogoče vse. Če dopustimo, da se uveljavi tudi povsem izkrivljena interpretacija kateregakoli dela preteklosti, se odpovemo konceptu resnice in se predamo popolni instrumentalizaciji preteklosti. Naslednji korak sta lahko popolna instrumentalizacija zakonodaje in relativizacija splošno sprejetih civilizacijskih norm.

Ali ni tudi tako: če ne ohranjamo spomina na nekatera izjemna dejanja v preteklosti, v prihodnosti ne bo več nikogar, ki se bo hotel zavzemati za kakšno skupno stvar.

Razlika med zgodovino in tem, kar se je nekoč dejansko dogajalo, je lahko zelo velika. In tako je bilo od nekdaj. Ali točneje, vsaj od šestega stoletja pred našim štetjem so se ljudje zavedali, kako pomembna in vplivna je interpretacija preteklega življenja. Najpogosteje so se tega zavedali vladarji in vojskovodje, ki so bili tudi prvi kronisti. Julij Cezar na primer o osvajanju Galije in o državljanski vojni ni pisal zato, ker bi ga zgodovina posebej veselila, temveč zato, ker je vedel, da je za Rimljane državljanska vojna najhujši zločin. Zato je želel vplivati na spomin na vojno in svojo vlogo v njej. On je klasični primer antičnega zgodovinarja, ki zelo premišljeno pristopa k interpretaciji preteklosti. Sicer pa ljudje, ki jih srečamo v zgodovinskih

knjigah, tega, zaradi česar so se v njih znašli, niso počeli zato, da bi prišli v zgodovino. Tudi slovenski partizanke in partizani niso šli v gozdove zato, da bi se o njih nekoč pisalo v šolskih učbenikih. Naj-pogosteje so šli v partizane zaradi nemškega in italijanskega nasilja. Kasneje tudi zaradi nasilja bele garde in domobrancev. Predvsem pa iz določene stiske in še najmanj zaradi revolucije. Podobno velja za druge pripadnice in pripadnike odporniškega gibanja; za stare in za mladostnike, ki so mnogi končali v koncentracijskih taboriščih. V času druge svetovne vojne je ogromno ljudi sprejemalo pomembne odločitve zato, ker so bili ogroženi, ker so bile ogrožene njihove družine.

Kar sedaj pripovedujete, verjetno izhaja tudi iz vašega načina preučevanja zgodovine - na Krasu ste več let opazovali in preučevali odnos do spomenikov. Kaj ste ugotovili?

Poleg interpretacije preteklosti - od antike naprej - me zanima tudi človeški odnos do preteklosti. Bolj kot to, kaj se je zgodilo, me zanima, kaj in zakaj so si ljudje želeli zapomniti ali pozabiti, ali spomin na določen del preteklosti sčasoma celo spremeniti. In pri tem igrajo spomeniki v zadnjih 150 letih zelo pomembno vlogo. Še posebej, če jih berete na podoben način kot druge vire oziroma če podobno kot v večjem delu postsocialistične Evrope prihaja do radikalne reinterpretacije preteklosti. In v tem primeru je osrednji slovenski prostor nekaj posebnega. Nikjer drugje ne boste našli toliko novih spomenikov, ki nagovarjajo najbolj travmatične dele preteklosti, kot v Sloveniji.

Zakaj je ta prostor tako poseben? Do kakšnih sprememb prihaja?

V Sloveniji imamo že več kot 230 tako imenovanih farnih plošč, to je spomenikov, posvečenim domobrancem, oziroma kot piše na njih, žrtvam komunističnega nasilja. Podobne spomenike so začeli v devetdesetih postavljati tudi v nekaterih drugih delih vzhodne in jugovzhodne Evrope, jih pa je daleč največ prav v Sloveniji, kjer so bili tudi najbolj sistematično postavljeni.

Smo torej v Sloveniji svetovna avantgarda, prvi v radikalni reinterpretaciji zgodovine?

Ja in ne. Če govorimo o spremembah v spomeniški pokrajini, smo nedvomno daleč na prvem mestu. Dobrih dvesto farnih plošč, predvsem v osrednji Sloveniji, kjer je bilo med drugo svetovno vojno domobrancev največ, je res veliko v primerjavi z denimo Hrvaško, Srbijo, Madžarsko, Poljsko, Slo-vaško ali katerokoli od bivših socialističnih držav. Deloma si to lahko razlagamo z močnim vplivom katoliške cerkve, deloma pa tudi ne, ker je uradno stališče nadškofije vedno bilo, da se farne plošče lahko postavljajo le na farnih pokopališčih v primeru če bodo na njih ali ob njih napisane tudi vse druge žrtve. Kljub temu so pobudniki teh spomenikov nadškofijsko stališče ignorirali, duhovniki pa so jih, kljub stališču posebne nadškofijske komisije, blagoslavljali. Ta proces se je začel v začetku devetdesetih. Ljudje, ki so bili po vojni zločinsko pobiti, ko so jih Britanci vrnili v Slovenijo, so seveda morali dobiti obeležja. A če je v prvih letih po osamosvojitvi to še bila mešanica pietete in diskretne politične kolonizacije preteklosti, pa so po letu 1997, še posebej pa po postavitvi spomenika na Grahovem, pobudniki teh dejanj začeli namenoma zamenjevati storilce in žrtve. Od teženj po rehabilitaciji in pieteti smo torej prišli do odkritega prizadevanja za radikalno interpretacijo zgodovine druge svetovne vojne.

Je to ta naša sprava, ki se ni končala v spravi, ampak zgolj v še večjem nesporazumu?

Poziv k spravi je bil na začetku za mnoge izhodišče za predelavo preteklosti, zdaj pa spominja na pozni socializem, ko smo vsi vedeli, daje med tem, kar se govori uradno, in tem, kar je res, velika razlika. Sicer pa je slovenski koncept doslej najbolje analizirala Irena Šumi. Branje njene razprave na to temo toplo priporočam. Skratka, eno je koncept, drugo je resnično življenje. Po vseh vojnah ali oboroženih spopadih je prej ali slej nastopil mir in ljudje so morali živeti naprej. In podobno se je godilo že v prvih povojnih mesecih tudi v Sloveniji. Če temu rečemo sprava, smo jo v Sloveniji dobili kmalu po letu 1945. O tem ne nazadnje pričajo tudi spomini preživelih internirancev v italijanskih fašističnih taboriščih, s katerimi smo se s kolegicami in kolegi ukvarjali v zadnjih petih letih. V prepisih dobrih 2000 strani intervjujev sledimo tudi njihovi vrnitvi domov. Neredko se spominjajo, da so po prihodu domov oz. po prihodu iz partizanov, kamor se jih je večina zatekla po kapitulaciji Italije, morali ponovno zaživeti skupaj s svojimi nedavnimi nasprotniki. Eden izmed naših informantov se denimo spominja, kako je deset dni po tistem, ko se je vrnil iz domobranske policije, skupaj z bivšimi partizani postavljal mlaj. Res je, da so ga potem aretirali in skorajda ubili, pa vendar takšna pričevanja dokazujejo, da so ljudje že takoj po vojni začeli odpuščati in tako iskati poti nazaj v normalnost.

V drugi vaši raziskavi pa ste zaznali, da je na Krasu v zadnjih letih prišlo do spontanega obnavljanja partizanskih spomenikov. Se razlike v pogledih na polpreteklo zgodovino poglabljajo?

Ne, prav nasprotno. Mislim, da ljudje - če govorimo o praksi obnavljanja in vzdrževanja partizanskih spomenikov na Krasu - stvari vse bolj jemljejo v svoje roke. Na ta pojav so postali pozorni tudi nekateri drugi kolegi, sam pa vse skupaj spremljam že slabih deset let. In vse kaže, da sta ponoven interes in skrb za partizanske spomenike v tem delu Slovenije v veliki meri posledica nestrinjanja s poskusi kriminalizacije partizanstva. Sčasoma so ljudje očistili in obnovili tudi tiste spomenike, ki so bili še pred nekaj leti zapuščeni. Na Krasu za veliko večino spomenikov skrbijo tudi vaščani ali krajani, prej pa je to najpogosteje počela lokalna zveza združenj borcev za vrednote NOE. Spremembe je mogoče opaziti tudi na komemoracijah, na katerih se v zadnjih letih zbira vse več ljudi. Predvsem pa na spremenjen odnos kaže njihovo odkrito izrekanje proti politični diskreditaciji odporniškega gibanja.

Skratka, v zadnjih letih se po eni strani v osrednji Sloveniji srečujemo s premeščanjem vlog žrtev in storilcev, v drugih delih države pa ljudje tega niso več pripravljeni prenašati. O tem ne nazadnje pričajo tudi odzivi na nedavni pogovor Jožeta Možine in Jožeta Dežmana na nacionalni televiziji. Znova seje pokazalo, da zanikanje določenega dogajanja v preteklosti tega dogajanja ne more kar izbrisati. Za omenjena psevdo-zgodovinarja zato še posebej velja to, kar je zapisal Arno Geiger v zadnjem romanu Pod zmajevo steno: Ni ti treba verjeti resnici, ne moreš pa trditi, da te ni nagovorila.

V Sloveniji, pravite, je v zadnjem obdobju zraslo 230 spomenikov, posvečenih domobrancem. Kako pa je s tem na Hrvaškem?

Na Hrvaškem je zgodba drugačna. Tam je bilo okoli 3000 partizanskih spomenikov močno poškodovanih ali v celoti razrušenih. Do uničevanja partizanskih spomenikov v Sloveniji do nedavna ni prihajalo, če pa je do tega prišlo, poškodbe praviloma niso bile velike. Podobno velja za poškodovane farne plošče. Oboje so lahko razmeroma hitro popravili. Razen

spomenika v Kidričevem, kjer so »neznani storilci« odnesli cel doprsni kip Borisa Kidriča in letos januarja na isto mesto postavili svinjsko glavo. Na Hrvaškem so precej partizanskih spomenikov v resnici popolnoma uničili. Pri njih se namreč zgodovinski revizionizem lepi na domovinsko vojno, glede katere je konsenz skorajda popoln. Po vsej državi so postavili spomenike, ki združujejo spomin na pobite ustaše in padle v domovinski vojni. V osrednji Sloveniji imamo tudi nekaj posamičnih primerov oblikovanja skupne heroične pokrajine, v kateri so združeni padli v prvi vojni, partizani in zdaj tudi »žrtve komunističnega nasilja«.

Združenje borcev je to leto začelo s pobudo o prepovedi nacističnih simbolov. Podpirate to potezo?

Pobudnike razumem, vendar sprejem zakonodaje, ki nam bo povedala, kaj se je oz. se ni v preteklosti v resnici dogajalo, razumem na podoben način kot znani francoski filozof Jacques Ranciere, ki je pred leti napisal čudovit komentar o francoskem zakonu o prepovedi zanikanja holokavsta, to je tistega zakona, zaradi katerega je bil pred leti obsojen tudi francoski nacionalist Le Pen. Ranciere meni, da v primeru, ko začne pravo narekovati nekaj, kar bi moralo storiti zgodovinopisje, izgubita tako pravo kot zgodovinopisje. Glede na to tudi sam obžalujem, da smo morali v Sloveniji priti do te točke, ko bi morali simbole, ki stojijo za najhujšimi zločini proti človeštvu, prepovedati s posebnim zakonom. Mislim namreč, da še nismo izčrpali drugih možnosti. Prej bi recimo morali zbrati in javno razkrinkati deset najbolj očitnih revizionističnih laži. In to početi vsaj toliko časa in tako vztrajno, kot revizionisti in negacionisti vztrajajo pri ponavljanju svojih neresnic. Zdi se, da vsi skupaj pozabljamo na staro Orwellovo modrost, ki pravi, da je najtežje videti to, kar se dogaja pred našim nosom.

Kolaboracija ni bila zločin, je ta teden na RTV Slovenija razlagal gospod Možina. Zakaj je to laž?

Podobno trdi tudi kolega Boris Mlakar, ki v obsežni študiji o domobranstvu pravi, da v Sloveniji ni šlo za pravo, temveč funkcionalno kolaboracijo, saj se domobranci naj ne bi identificirali z nacistično ideologijo. Kako si potem razlagati zagrizen domobranski antisemitizem, ki ga izpričujejo domobranski vojaški priročniki, plakati, govori politikov, ki so domobranstvo omogočili, govori, ki jih lahko slišimo in vidimo na dokumentarnih posnetkih? V njih ti ljudem na Kongresnem trgu dopovedujejo, da nameravajo Judje zasužnjiti svet, da so Judje podkupili partizane zato, da bi uničili slovenski narod, in da se domobranci skupaj z nemško vojsko borijo proti svetovnemu judovstvu. Te in podobne trditve postavljajo na laž tudi aktualne poskuse izenačevanja komunizma in fašizma oziroma brisanje njegove rasistične ideologije.

Se vam kdaj dozdeva, da v Sloveniji še vedno bijemo nekakšen kulturni boj?

Ne, ker naše težave ne izvirajo iz določenih preteklih odločitev in dejanj, temveč iz njihove interpretacije. Namesto o kulturnem boju bi morali govoriti o ponovnem boju za demokracijo. Torej, če v Sloveniji res poteka kulturni boj, potem gre za zelo podoben spopad kot v Veliki Britaniji, Franciji, Nemčiji, Avstriji ali na Madžarskem. Skratka, že kar nekaj časa ne gre več ali ne samo za spopad različnih demokratičnih pogledov na svet, za boj med različnimi koncepti, temveč za zavestno simplifikacijo družbene pogodbe oziroma za njeno prevajanje v spopad dveh nezdružljivih rdeče-črnih alternativ. Namesto da bi se spraševali, kateri od premišljenih konceptov nam lahko zagotovi prost dostop do zdravstvenih storitev in večji standard nasploh, se moramo žal spraševati o tem, zakaj je dobra tretjina ljudi princip demokratičnega dogovarjanja pripravljena zabarantati za avtoritarno vodenje.

Kako potem gledate na izjavo predsednika države Boruta Pahorja, da v Sloveniji potrebujemo močnega voditelja, ki bo znal nadomestiti pomanjkljivosti demokracije?

Poziv k močnim voditeljem ali politično močnim osebnostim je posledica neznanja in presenetljive nerazgledanosti. Res je, demokratično dogovarjanje je težko, mučno, počasno in naporno, vendar ga nikoli, ampak res nikoli ne moremo razglasiti za neučinkovito ali tvegano, da ne omenjamo apetitov po močnih voditeljih ali večinski volilni zakonodaji. Sam razumem takšne pozive v prvi vrsti kot odraz pomanjkljive izobrazbe, slabega poznavanja zgodovine, še posebej zgodovine politične misli. Gre za popolno nepoznavanje koncepta družbene pogodbe, še posebej tistega dela, ki govori o dogovoru vseh z vsemi. Včasih se zdi, da sta predsednik države in predsednik ta hip najmočnejše politične stranke ostala pri Hobbsu oz. da jima gre razsvetljensko tolmačenje družbenega dogovarjanja močno na živce. Zdi se, kot da tektonskih sprememb v zadnjih tridesetih letih ne znata, ne zmoreta ali nočeta razumeti tudi kot priložnosti za soočenje različnih razvojnih strategij in ohranitev solidarnosti. Namesto tega smo priča politiki ekscesa.

Če govorimo o močnih voditeljih, sta sedaj dva, ki veljata mnogim za vzor. Eden je Putin, drugi je Erdogan. Nedavno ste raziskovali v Tur¬čiji. Do kakšnega sklepa ste prišli, zakaj ima Erdogan takšno podporo?

V Turčiji so imeli po letu 1922, ko je Mustafa Kemal Atatürk zapovedal družbeno in politično modernizacijo, celo vrsto državnih udarov, kar priča o tem, da v tej državi ne moremo govoriti o omembe vredni tradiciji demokratičnega usklajevanja različnih interesov. Po drugi strani pa opažam, da je demokratični potencial vsaj v akademskih okoljih zelo visok, da ne govorim o neverjetno široki razgledanosti turških intelektualcev, njihovem poznavanju drugih kultur in znanstvenih trendov. Sicer pa je prav današnja Turčija dokaz zato, da je mogoče v istem času imeti vojno in mir, veliko revščino in veliko blaginjo, ljudi brez vsakršnih pravic in popoln privid pravne države. To je ta hip Turčija. Na vzhodu ima državo pod nadzorom vojska, na zahodu v egejskih mondenih središčih pa turška elita svoj poletni čas preživlja podobno kot vse druge elite. Sploh ne veš, da je 1500 kilometrov stran življenje obrnjeno na glavo.

Ste zelo aktivističen direktor raziskovalnega inštituta. Na pročelju inštituta še vedno visi žica, na fasado ste obesili portret begunca Ahmada in soorganizirali protest raziskovalcev. Se s tem vtikate v politiko?

Kot mnogi iz moje generacije sem tudi sam produkt osemdesetih, torej časa alternativnih gibanj in neštetih peticij. Dejansko sem verjel v koncept države državljanov in vanj še bolj verjamem tudi danes. Po poklicu sem zgodovinar, obenem pa že dobrih dvajset let vodim Znanstvenoraziskovalni center SAZU. Predvsem pa sem državljan. In kot tak se v sodelovanju z drugimi - vse našteto namreč niso samo moje pobude - tu in tam skušam obnašati kot odgovoren, angažiran državljan. Sicer pa nihče ne more iz svoje kože, pa naj bo kirurginja, zgodovinar, političarka, natakar ali šofer. Svoje državljanske prtljage ne moremo pustiti pred vrati doma ali službe.

Torej težko delate kot zgodovinar, če veste, da je okrog države napeta žica?

Ja, pri čemer moram poudariti, da je žica naš ZRC-jevski komentar nespametne politične odločitve. Shod za znanost, ki smo ga pomagali soorganizirati, pa je izraz povezovanja večine slovenskih in tudi drugih raziskovalnih, univerzitetnih ustanov. V Sloveniji ta hip za raziskovalno sfero namenjamo zgolj 0,4 odstotka BDP-ja, Nemci ali Avstrijci namenjajo okoli odstotek BDP-ja, skandinavske države pa še več. V zadnjih letih se je financiranje raziskovanja v Sloveniji prepolovilo. To je en del problema. Drugi del problema se skriva v razdelitvi tega skromnega denarja. Tako zapletenega sistema, kot ga imamo v Sloveniji, nima nihče, za povrh pa je ocenjevanje uspešnosti še vedno preveč prilagojeno naravoslovnim in tehničnim vedam.

V enem od člankov ste zapisali, da je Slovenija kmalu po osamosvojitvi v svoji nekritični zagledanosti v neoliberalne paradigme neposrečeno kopirala del sistema iz ZDA. Je problem raziskovalne sfere v Sloveniji v tem, da ga je država poskušala podrediti trgu?

Financiranje znanosti in raziskovanja je bilo doslej v Sloveniji kampanjsko in nesistematično. V šestdesetih in sedemdesetih letih so nekateri politiki vedeli, da modernizacije brez vlaganja v znanost in raziskave ne bo mogoče izpeljati, zato so ti odstotki, glede na politično ozračje, poskakovali. Kontinuiranega zavedanja o pomenu znanosti pa v resnici ni bilo. Podreditev znanosti in raziskav gospodarstvu je daleč od resne raziskovalne politike. A po letu 1992 se je stanje še poslabšalo. Večina politikov je namreč prepričana, da so ti vložki, podobno kot vložki v umetnost ali druge kreativne dejavnosti, preveliki, če ne celo nepotrebni. V zadnjem obdobju pa se je temu pridružilo še nelagodje tistih politikov, ki stavijo na avtokratski tip vladanja in za katere je vsako znanje, vsaka informacija nevarna. V znanstvenoraziskovalni sferi pričakujemo, da bodo slovenske političarke in politiki končno spoznali, da bomo brez spodobne znanosti postali kolonija. Ne zahtevamo nič posebnega. Zahtevamo zgolj to, da začnemo posnemati razvojne strategije razvitih, suverenih, predvsem pa odprtih držav, katerih uspeh v veliki meri temelji na znanju in sprotni kritični refleksiji družbenih sprememb.

Morda je politikom jasno, zakaj potrebujemo investicije v naravoslovno-tehnične znanosti. Zakaj pa potrebuje podporo humanizem?

Kdor ne ve, zakaj bi moral denar vlagati v humanistiko, pozablja, da je vse izšlo iz filozofije in da se je mišljenje rodilo kot sistematično razmišljanje o svetu okoli nas in človekovi vlogi v njem oziroma da so prvi filozofi sebe in ljudi najprej učili misliti. In to je osnovno poslanstvo različnih družboslovnih in humanističnih ved še danes. Da se ljudje naučijo samostojnega, kritičnega mišljenja. Zemlja ni več ploščata, družba pa ne enostaven monolit tistih, ki molijo, tistih, ki vladajo, in tistih, ki delajo.

Kaj pa bi vi naredili s Študijskim centrom za narodno spravo?

Način, na katerega je ta center ustanovljen, priča o njegovem dejanskem namenu. Bil je arbitrarno ustanovljen znotraj ministrstva za notranje zadeve, potem pa preoblikovan v javni zavod, ki pa se od drugih razlikuje po tem, da zaposleni v njem dobijo plače, ne glede na to, ali imajo projekte ali ne - mi si svoje plače moramo zaslužiti. Center za narodno spravo danes ne zbira dejstev, ampak zgolj interpretira podatke, ki jih dobi od drugod, recimo od inštituta za novejšo zgodovino ali od komisije za označevanje prikritih grobišč. Raziskovanje t. i. novejše zgodovine je precej več od izdelave topografije komunističnega nasilja in opravičevanje kolaboracije z izpostavljanjem žrtev tega nasilja, žrtev, med katerimi so bili tudi storilci; in to na način, da se poljubno mešajo vsa obdobja in različni zgodovinski dogodki. Tudi zato mislim, da ta inštitut ni potreben. To, kar delajo gospa Zver in njene kolegice in kolegi, bistveno boljše delajo na Inštitutu za novejšo zgodovino, kjer so že tudi naredili najbolj kredibilen seznam vseh žrtev druge svetovne vojne.

- **V Sloveniji imamo že več kot 230 farnih plošč, to je spomenikov, posvečenih domobrancem, oziroma kot piše na njih, žrtvam komunističnega nasilja.**
- **Poziv k spravi danes spominja na pozni socializem, ko smo vsi vedeli, da je med tem, kar se govori uradno, in tem, kar je res, velika razlika.**
- **Zdi se, da vsi skupaj pozabljamo na staro Orwellovo modrost, ki pravi, da je najtežje videti to, kar se dogaja pred našim nosom.**
- **Poziv k močnim voditeljem ali politično močnim osebnostim je posledica neznanja in presenetljive nerazgledanosti.**

Reporter, Ljubljana

- **Šarčev pogled na levo /Ivan Puc. –** št. 31, 30.07.2018, str. 22-24
- **Globoka država v slovenski policiji /Rado Pezdir. –** št. 31, 30.07.2018, str. 34-35
- **Žrtve norosti in njihovi sovražniki /Dimitrij Rupel. –** št. 31, 30.07.2018, str. 36-37
- **Po poteh krvave soške fronte /Aleš Žužek. –** št. 31, 30.07.2018, str. 46-49
- **Umrl je kosovski borec za človekove pravice Adem Demaci: 28 let je prebil v jugoslovanskih zaporih. STA. Reporter, Ljubljana, 27. jul. 2018**

Umrl je kosovski borec za človekove pravice Adem Demaci: 28 let je prebil v jugoslovanskih zaporih. STA. Reporter, Ljubljana, 27. jul. 2018
https://reporter.si/clanek/svet/umrl-je-kosovski-borec-za-clovekove-pravice-adem-demaci-28-let-je-prebil-v-jugoslovanskih-zaporih-651331

Slika: Foto: Bobo - Adem Demaci leta 2014 v Ljubljani

V Prištini je v 82. letu starosti včeraj umrl kosovski politik, borec za človekove pravice in pisatelj Adem Demaci, znan tudi kot kosovski Nelson Mandela, saj je zaradi svojih političnih prepričanj kar 28 let prebil v zaporih nekdanje SFRJ.
Srbska tiskovna agencija Tanjug navaja, da je bil tudi eden najbolj znanih ideoloških vodij kosovskih Albancev. V času konflikta na Kosovu v letih 1998 in 1999 je bil politični predstavnik Osvobodilne vojske Kosova (OVK). Po razpustitvi OVK je postal eden najbolj znanih kosovskih aktivistov za človekove pravice.
Leta 1991 je prejel nagrado Saharov, ki jo Evropski parlament podeljuje borcem za človekove pravice. Med letoma 1990 in 1995 je vodil odbor za zaščito človekovih pravic (KMDLNJ), ki je bil vitalnega pomena pri beleženju in poročanju o kršitvah človekovih pravic na Kosovu v času režima srbskega predsednika Slobodana Miloševiča, poroča portal Prishtina Insight.
Novico o njegovi smrti so sporočili na današnji seji kosovskega parlamenta, na kateri so se mu poklonili tudi z minuto molka.

- **Na Bavarskem začeli delovati prvi "sidrni centri", ki naj bi pospešili azilne postopke in izgon tujcev. STA. Reporter, Ljubljana, 02. avg. 2018**

https://reporter.si/clanek/svet/na-bavarskem-so-zaceli-delovati-prvi-sidrni-centri-za-migrante-652284
Na Bavarskem so včeraj začeli delovati sporni sidrni centri za migrante, ki so ena ključnih točk migracijskega načrta nemškega notranjega ministra Horsta Seehoferja. Njihov glavni namen je pospešiti azilni postopek in izgon oz. vračanje tistih tujcev, ki nimajo pravice ostati v Nemčiji. V centrih naj bi bilo nastanjenih od 1000 do 1500 ljudi.
Seehofer je včeraj v Berlinu že pozdravil odprtje bavarskih sidrnih centrov za migrante in poudaril, da bodo omogočili "hiter in varne postopek" obravnave prošenj za azil, poroča nemška tiskovna agencija dpa. Izrazil je tudi prepričanje, da bodo Bavarski sledile še druge nemške zvezne dežele.
Seehoferjeve zahteve, da se migrante zavrača že na nemško-avstrijski meji, so junija v Nemčiji zanetile hudo politično krizo in ogrozile dolgoletno zavezništvo med krščanskimi demokrati (CDU) kanclerke Angele Merkel in Krščansko-socialno unijo (CSU), ki jo vodi notranji minister.
Merklovi je spor mukoma uspelo zgladiti z dogovorom, v skladu s katerimi bodo prosilce za azil, ki bodo v Nemčijo vstopili iz Avstrije, zadržali v centrih, v katerih bodo preverili njihov status. S tem je kanclerki koalicijo, v kateri so poleg CDU in CSU tudi socialdemokrati (SPD), uspelo obdržati pri življenju.
Bavarska, kjer domuje CSU in kjer bodo jeseni deželne volitve, se načrta drži in ga je včeraj začela uresničevati. V sedmih okrajih v tej zvezni deželi tako obstoječe tranzitne centre oz. sprejemne ustanove začenjajo preoblikovati v sidrne centre. V teh centrih bodo navzoči tako predstavniki nemškega urada za migracije in begunce (Bamf), agencije za delo, urada za mladino kot tudi pravosodnega in zunanjega ministrstva. Kratka pot med vsemi temi predstavniki oblasti naj bi pospešila postopke.
Centri bodo stali v krajih Donauwörth, Zirndorf, Regensburg, Deggendorf, Schweinfurt, Bamberg in Manching, na spletni strani poroča časnik Die Welt.
Sidrni centri nikakor niso brez kritik in druge zvezne dežele so njihovo vzpostavitev ali preložile ali pa takšno politiko nasploh zavračajo. V Baden-Württembergu so tako na primer v torek dali vedeti, da nimajo načrtov za preoblikovanje obstoječih sprejemnih centrov v sidrne.
Kritične so tudi organizacije za pomoč beguncem, pravice otrok in predstavniki cerkva, prav tako opozicija. Takšni centri so po njihovem mnenju taborišča za deportacije, vodili bi lahko v getoizacijo migrantskih skupnosti, navaja dpa.

Periodične publikacije – kazala

- **International Journal of the Sociology of Language, Ed. by Fishman, Joshua A. / Garcia Otheguy, Ofelia**
  Volume 2018, Issue 251 (May 2018)
  Special Issue: Translation policies and minority languages, Issue Editors: María-Sierra Córdoba Serrano and Oscar Diaz Fouces

https://www.degruyter.com/view/j/ijsl.2018.2018.issue-251/issue-files/ijsl.2018.2018.issue-251.xml

- **Revija ZVON, najstarejša slovenska revija za literaturo, kulturo in družbo, št. 2, 2018**

http://www.mohorjeva.org/images/upload/2018/04/_shows/predstavitev-knjig-foto-17383.jpg

- **Problemi sjevernog Jadrana, No. 16, 2017. Datum izdavanja: Travanj 2018**
  Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti Zavod za povijesne i društvene znanosti u Rijeci, Rijeka;

https://hrcak.srce.hr/index.php?show=toc&id_broj=16034

- **Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 58 / 1–2 (2018)**

https://www.sed-drustvo.si/publikacije/glasnik-slovenskega-etnoloskega-drustva/glasniki/glasnik-slovenskega-etnoloskega-drustva-58-1-2-2018
https://www.sed-drustvo.si/domains/sed-drustvo.si/modules/Domino/Files/glasnik-sed-58-1-2-2018.pdf